

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет гуманітарних наук, психології та педагогіки
кафедра психології та соціології

Ю. О. Бохонкова, Ю. В. Сербін, Ю. А. Хунов

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсових робіт з дисципліни

«Науково-дослідна робота студентів»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівню

денної та заочної форм навчання

спеціальності 053 Психологія

освітня програма «Психологія»

Сєверодонецьк

2020

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до виконання курсових робіт з дисципліни
«Науково-дослідна робота студентів»**

**для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівню
денної та заочної форм навчання
спеціальності 053 Психологія
освітня програма «Психологія»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри психології та
соціології.

Протокол № 2 від 18 вересня 2020 р.

Сєверодонецьк

2020

Методичні вказівки до виконання курсових робіт з дисципліни «Науково-дослідна робота студентів» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівню денної та заочної форм навчання спеціальності 053 Психологія, освітня програма «Психологія» / Укл. Ю. О. Бохонкова, Ю. В. Сербін, Ю. А. Хунов. – Сєвєродонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2020. – 72 с.

Дані методичні вказівки призначені для використання здобувачами вищої освіти, які навчаються за другим (магістерським) рівнем вищої освіти при написанні й оформленні курсової роботи з дисципліни «Науково-дослідна роботи студентів». Методичні вказівки містять: загальні положення про курсову роботу, вимоги до організації виконання, правила оформлення роботи, обов'язки здобувача й керівника, особливості процедури захисту курсової роботи, додатки із прикладами оформлення тих або інших структурних елементів курсової роботи.

Укладачі:

Ю. О. Бохонкова, д. психол. н., проф.

Ю. В. Сербін, к. психол. н., доц.

Ю. А. Хунов, д. мед. н., проф.

Рецензент

Є. В. Гейко, д. психол. н., доц.

3MICT

Вступ.	5
Розділ 1. Загальні положення	7
Розділ 2. Класифікація науково-дослідних робіт	8
Розділ 3. Етапи проведення наукового дослідження	11
Розділ 4. Методологічні принципи наукового дослідження	16
Розділ 5. Методи наукового дослідження	19
Розділ 6. Структура звіту з науково-дослідної роботи студента	22
Розділ 7. Порядок викладу матеріалу відповідно до структури звіту	24
Розділ 8. Вимоги до оформлення звіту з науково-дослідної роботи студента	32
Розділ 9. Вимоги до захисту	38
Розділ 10. Перевірка роботи на плагіат	40
Список використаної літератури.....	42
Додатки	44

ВСТУП

Науково-дослідна робота студентів є невід'ємною частиною їх професійної підготовки й має на меті формування навичок творчого науково-дослідного пошуку, планування, організації й реалізації теоретичних та прикладних досліджень для рішення актуальних завдань в галузі психології та психологічної допомоги населенню.

Основними завданнями науково-дослідної роботи студентів є:

- формування у студентів навичок науково-дослідної роботи в галузі психології та на їх основі поглибленого та творчого засвоєння навчального матеріалу основної освітньої програми за спеціальністю «Психологія»;
- освоєння методології й методів наукового пошуку, формування системи професійних знань про специфіку наукового знання, критеріїв науковості й наукових методів пізнання;
- формування навичок аналізу наукових джерел, узагальнення й критичної оцінки результатів науково-теоретичних й емпіричних досліджень в галузі психології;
- формування навичок планування теоретичних та емпіричних досліджень в галузі психології з урахуванням специфіки її прикладних аспектів (соціальної психології, клінічної психології, вікової психології, юридичної психології тощо) на основі загальних методологічних й методичних принципів дослідження;
- формування навичок практичної реалізації теоретичних та емпіричних досліджень на основі надбаних в навчальному процесі навичок діагностичної, психокорекційної, профілактичної, консультативної, навчально-виховної діяльності;
- формування навичок якісного й кількісного аналізу результатів дослідження, їх узагальнення та критичної оцінки у світлі

- існуючих теоретичних підходів й сучасних емпіричних досліджень;
- формування навичок оформлення й представлення результатів наукової роботи в усній (доповідь) й письмовій (анотація, реферат, аналітичний огляд, есе, стаття, презентація) формі;
 - засвоєння навичок роботи в наукових колективах й ознайомлення з методами організації наукової роботи;
 - безпосередня участь в рішенні науково-практичних завдань у відповідності з основними напрямками науково-дослідної діяльності кафедри.

Науково-дослідна робота студентів є важливим засобом підвищення якості підготовки й виховання спеціалістів, які здатні творчо використовувати в практичній діяльності досягнення в галузі психології. Організація НДРС дозволить використовувати творчий потенціал студентів для рішення актуальних завдань сучасного українського суспільства.

НДРС є продовженням й поглибленням навчального процесу та організується безпосередньо на кафедрі. Базою організації НДРС є науково-дослідні роботи, виконані професорсько-викладацьким складом кафедри. Зміст науково-дослідної роботи студентів повинен відповідати профілю кафедри.

Приблизний перелік тем для науково-дослідної роботи студентів зі спеціальності 053 Психологія наведено у Додатку А.

РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-дослідна робота студентів є формою навчального процесу, в якому найбільш ефективно поєднуються навчання й практика. В рамках наукової роботи студент спочатку набуває перші навички дослідної роботи, а потім втілює придбані теоретичні знання в дослідженнях, так чи інакше пов'язаних з практикою, за результатами процесу дослідження можлива участь у наукових конференціях різного рівню, навіть міжнародних. Науково-дослідна робота студентів є складовою частиною освітньо-професійної програми підготовки спеціалістів та магістрів з напрямку підготовки «Психологія».

НДРС спрямована на забезпечення безперервності й послідовності оволодіння студентами елементів науково-дослідної діяльності з урахуванням майбутньої спеціалізації у відповідності з вимогами до рівню професійної підготовленості випускників університету. Результати НДРС повинні бути оформлені у вигляді звіту. Крайні звіти будуть рекомендовані до публікації у спеціальних виданнях. НДРС проводиться у дев'ятому семестрі.

Керівництво науково-дослідною роботою здійснюється викладачами, які затверджуються на засіданнях кафедри. *Керівник НДРС:*

- забезпечує проведення усіх необхідних організаційних заходів перед початком науково-дослідної роботи;
- забезпечує високу якість виконання науково-дослідної роботи та її сувору відповідність навчальним планам та програмам;
- здійснює контроль проведення науково-дослідної роботи й хід підготовки звітів.

Обов'язки студентів під час виконання науково-дослідної роботи: згідно навчальному плану студенти повинні у відведені їм терміни провести науково-дослідну роботу. Студенти, які не виконали програму науково-дослідної роботи отримують незадовільну оцінку.

РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Наукове дослідження – це процес пізнання нового явища й розкриття закономірностей зміни об’єкта, який вивчається в залежності від впливу різноманітних факторів для наступного практичного використання цих закономірностей. Наукові дослідження класифікуються за різними ознаками методів рішення поставлених завдань, сфері використання результатів, видам досліджуваного об’єкта та іншим факторам. Дослідження може бути теоретичним, теоретико-експериментальним, експериментальним. Віднесення дослідження до одного з видів залежить від використаних методів й засобів наукового дослідження.

Теоретичні дослідження базуються на використанні математичних та логічних методів пізнання об’єкту. Результатом теоретичного дослідження є встановлення нових залежностей, якостей й закономірностей існування певних явищ. Результати теоретичного дослідження повинні бути підтверджені практикою.

Теоретико-експериментальні дослідження передбачають експериментальну перевірку результатів теоретичних досліджень на природних зразках чи моделях.

Експериментальні дослідження здійснюються на природних зразках чи моделях в лабораторних умовах, при яких встановлюються нові якості, залежності, закономірності, а також слугують для підтвердження висунутих теоретичних припущень.

По співвідношенню наукової та практичної значущості дослідження можна поділити на фундаментальні та прикладні.

Фундаментальні дослідження спрямовані на вивчення реальності без урахування практичної ефективності від отриманого знання. Результати цих досліджень не дають миттєвої вигоди, але стимулюють просування наукової думки до наступних рубежів, розширюють кругозір наукової спільноти. До категорії фундаментальних можна віднести дослідження

багатьох класиків світової (В. Вундт, Ж. Піаже, З. Фрейд, К. Юнг) та вітчизняної психології (Б. Г. Ананьєв – дослідження по сенсорно-перцептивної організації людини, його концепція цілісності людини як єдності індивіда, суб'єктивних, особистісних та індивідуальних якостей; дослідження О. М. Леонтьєва, що завершилось побудовою теорії діяльності).

Альтернативою фундаментальним дослідженням виступають *прикладні* – проводяться з метою отримання знань, які можуть бути використані для рішення конкретної практичної задачі. Приклади прикладних досліджень: психодіагностичне обстеження персоналу з метою раціональної розстановки кадрів, проведення ділових ігор й психотренінгів з метою пом'якшення соціально-психологічного клімату та інші.

Згідно меті проведення дослідження поділяються на:

- 1) *пошукові* – спрямовані на вивчення принципово нових результатів в мало досліджуваній галузі;
- 2) *уточнюючі*, мета яких є встановлення межі, в рамках якої розповсюджується дія даної теорії чи закону. При цьому варіюються умови, методики, об'єкти дослідження;
- 3) *критичні* – організуються з метою спростування теорії чи закону новими даними;
- 4) *підтверджуючі* – проводяться з метою точного повторення експериментів попередників для визначення достовірності, надійності й об'єктивності отриманих результатів.

Монодисциплінарні дослідження проводяться в рамках окремої науки, *міждисциплінарні* – вимагають участі спеціалістів різних галузей знань і проводяться на межі декількох наукових дисциплін. До цієї групи можна віднести, наприклад, генетичні дослідження в психології, етнопсихології, соціології тощо.

Виокремлюють також так звані *комплексні дослідження*, які проводяться за допомогою системи методів і методик, що дозволяють

вченим охопити максимальну кількість значущих параметрів реальності, яка вивчається, і *однофакторні, чи аналітичні дослідження*, спрямовані на виявлення одного найбільш суттєвого, на думку дослідника, аспекту реальності.

Основні поняття розділу представлено на рис. 2.1 – 2.2.

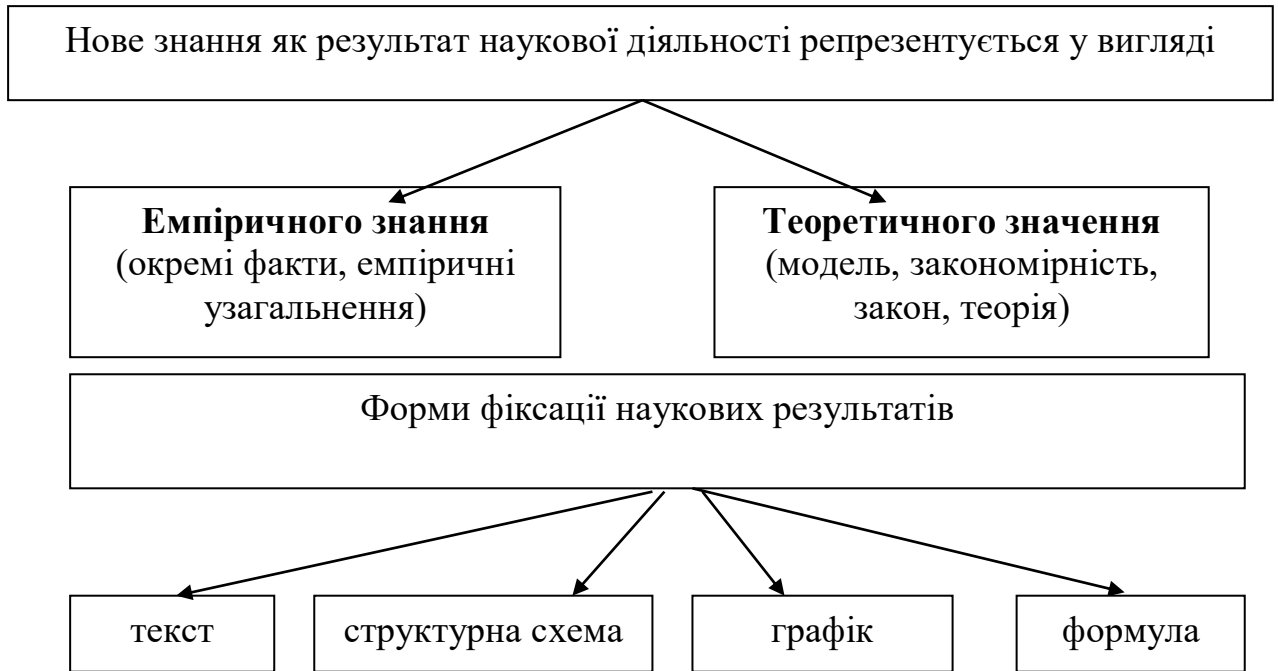

Рис. 2.1. Види наукових знань та форми їх представлення

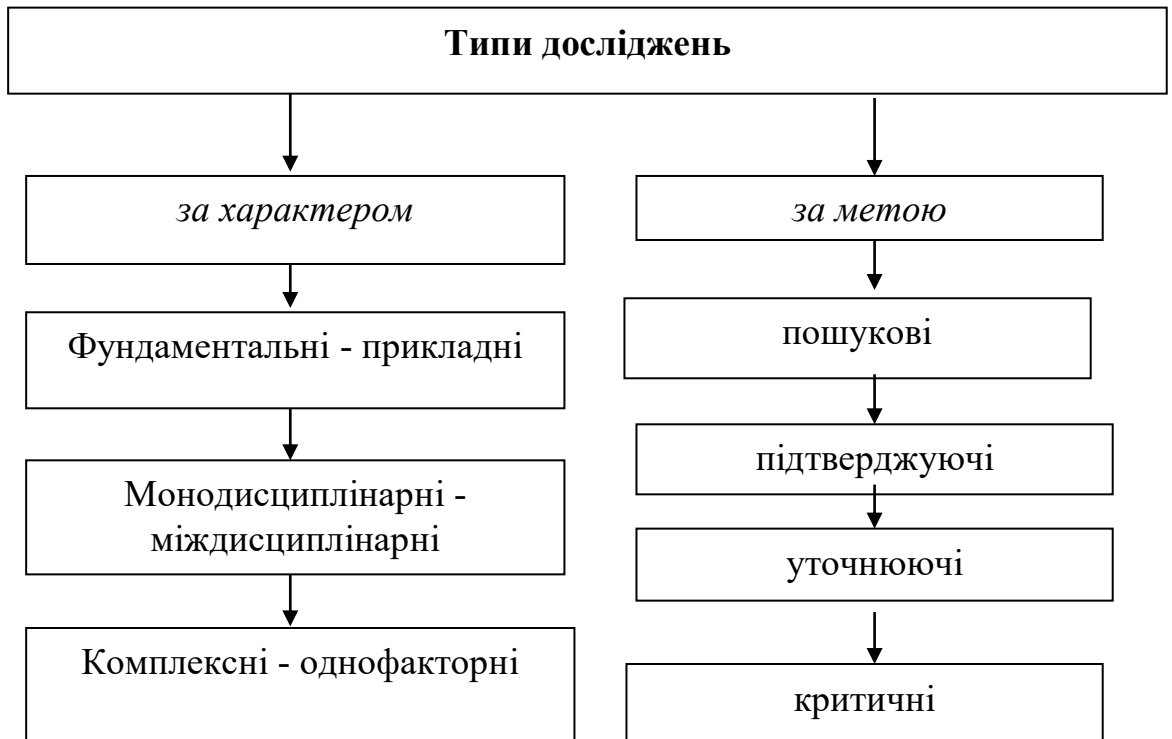

Рис. 2.2. Типи наукових досліджень

РОЗДІЛ 3. ЕТАПИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Будь-яке наукове дослідження, в тому числі й психологічне, проходить три етапи: 1) підготовчий; 2) основний; 3) завершальний.

На першому етапі формулюються мета й завдання дослідження, проводиться орієнтація в сукупності знань в даній галузі, складається програма дій, вирішуються організаційні, матеріальні та фінансові питання. На основному етапі проводиться дослідницький процес – вчений за допомогою спеціальних методів вступає в контакт (безпосередній чи опосередкований) з об'єктом дослідження і збирає дані про нього. На завершальному етапі відбувається обробка отриманих даних та перетворення їх у шуканий результат.

Приведені етапи можна розширити, тоді ми отримаємо більш детальну схему.

1. Підготовчий етап:

А) *Постановка проблеми.* Проблема – це теоретичне чи практичне питання, що потребує вирішення. Саме недостатність знань, інформації, суперечність наукових уявлень створюють умови для появи та формулювання наукової проблеми. Постановка наукової проблеми передбачає послідовність дій: 1) виявлення дефіциту інформації; 2) усвідомлення потреби в усуненні цього дефіциту; 3) опис проблемної ситуації на природній мові; 4) формулювання проблеми в наукових категоріях та термінах.

Б) *Постановка проблеми супроводжується визначенням об'єкту та предмету дослідження.* *Об'єкт* – це той фрагмент реального світу, на який спрямовуються дослідницькі дії та зусилля. *Предмет дослідження* визначає аспект вивчення обраного об'єкту та специфіку дослідження, специфічну точку зору на об'єкт дослідження.

В) Висування гіпотези. *Гіпотеза* – це науково обґрунтоване висловлювання ймовірнісного характеру про сутність явищ дійсності, які вивчаються. Якщо гіпотеза підтверджується, то її приймають, якщо ні – її спростовують, тобто гіпотези повинні задовольняти принципам верифікації та фальсифікації. В залежності від логічного шляху розвитку гіпотези бувають:

- індуктивні – які породжуються із спостережень за окремими фактами;

- дедуктивні – які виводяться вже з відомих відношень чи теорій.

За змістом гіпотези поділяються на гіпотези про наявність:

- явища (наприклад, скільки символів одночасно утримує людина в короткочасній пам'яті);
- зв'язку між явищами (наприклад, зв'язок між інтелектом дитини та її батьків);
- причинного зв'язку між явищами (наприклад, вплив тривожності дитини на її статус в групі) – це є власне експериментальні гіпотези.

Виокремлюють основні ознаки правильної гіпотези:

- гіпотеза повинна бути адекватною відповіддю на поставлене питання;
- гіпотеза повинна враховувати вже наявні знання й бути, з цієї точки зору, правдоподібною;
- гіпотеза повинна бути доступною для перевірки.

Г) *Планування дослідження*. На цієї стадії будується програми дослідження, вирішуються організаційні, фінансові питання. Планується послідовність дій, обирається адекватний завданням методичний та технічний арсенал, визначається конкретний контингент досліджуваних чи респондентів.

2. Основний етап наукового дослідження передбачає збір даних.

В теоретичному дослідженні під збором даних розуміють пошук та відбір вже відомих фактів, їхню систематизацію, опис під новим кутом зору. В Додатку Б наведено методику роботи з документами та літературними джерелами. В емпіричному дослідженні під даними розуміють відображення предметів, явищ, ознак чи зв'язків об'єктивної дійсності. Таким чином, це не самі об'єкти, а їхнє відображення. Р. Кеттелл виокремлював наступні види наукових даних:

- *L – дані* (life data) – це відомості, які отримані шляхом реєстрації фактів реального життя – це дані спостереження за повсякденним життям людини чи групи. З цих даних рекомендують починати попереднє дослідження проблеми.
- *Q-дані* (questionnaire data) – це відомості, які отримують за допомогою опитувальників, тестів інтересів, самозвітів та інших методів самооцінок, а також шляхом вільного обстеження. Приклад: опитувальники Г. Айзенка, 16-факторний опитувальник Р. Кеттелла та ін.
- *T-дані* (test data) – це відомості, які отримують за допомогою об'єктивних тестів, а також фізіологічних вимірювань. Це тести здібностей, тести інтелекту, тести досягнень, а також проєктивні тести (наприклад, тест чорнильних плям Роршаха, тест С. Розенцвейга, ТАТ).

Збір даних повинен відповідати наміченому алгоритму дій, щоб запобігти як пропусків в знаннях, так і зайвих труднощів та витрат. Дуже важливо при цьому точно й чітко фіксувати всі дії та отримані відомості. Для цього потрібно вести протокол дослідження, використовувати спеціальні засоби фіксації (відео, аудіо тощо).

3. Завершальний етап:

А) Обробка даних – спрямована на рішення наступних завдань:

- упорядкування початкового матеріалу, перетворення множинності даних в цілісну систему відомостей, на основі яких

можливо подальший опис і пояснення об'єкта і предмету, які вивчаються;

- виявлення та ліквідація помилок, недоліків, пропусків у відомостях;
- виявлення прихованих від безпосереднього сприйняття тенденцій, закономірностей та зв'язків;
- виявлення нових фактів, які не очікувались й небули помічені в ході емпіричного процесу;
- з'ясування рівня достовірності, надійності й точності зібраних даних й отримання на їхній основі науково обґрунтованих результатів.

Проводиться *кількісна* (маніпуляція з вимірними характеристиками об'єкта, який вивчається) та *якісна обробка даних* (це засіб попереднього проникнення в сутність об'єкта шляхом виявлення його невимірними якостями на базі кількісних даних).

Б) *Інтерпретація результатів*. Результати, отримані в процесі реалізації емпіричної частини дослідження самі по собі не представляють ніякої цінності. Смысл проведеної роботи надає інтерпретація цих даних згідно з початковою теоретичною концепцією. Вона робиться на основі опису об'єкта, який вивчається. Під інтерпретацією розуміють дві процедури:

- пояснення – з'ясування сутності об'єкта (див. табл. 3.1).
- узагальнення – це виявлення для групи об'єктів (явищ) найбільш суттєвих рис, що визначають їх найважливіші якісні характеристики (див. табл. 3.2).

Таблиця 3.1

Види пояснень	
Види пояснень	Їх зміст
Субстанціональне	Зміст його постає в розкритті субстрату, з яким об'єкт закономірно пов'язаний. В психології це реалізується через вказівку на фізіологічні основи психіки, на її матеріальний субстрат – нервову систему.

Продовж. табл. 3.1

<i>Атрибутивне</i>	Зміст його постає у розкритті закономірних зв'язків об'єкта з його атрибутами, тобто розкриття сутності об'єкта через його якості (атрибути).
<i>Генетичне (причинне)</i>	Здійснюється через звернення к попереднім станам об'єкта. Причина лежить в минулому, слідство – в теперішньому.
<i>Контргенетичне (слідче)</i>	Пояснення апелює до подальших станів об'єкта. Знаючи слідство в теперішньому, пояснюємо причину в минулому.
<i>Структурне</i>	Реалізується як встановлення структури об'єкта (склад його елементів та їхніх зв'язків) чи як виявлення включення об'єкта в більш загальну зовнішню структуру.

Таблиця 3.2

Види узагальнень

Види узагальнень	Їх зміст
<i>Узагальнення ситуацій</i>	Перенос результатів на більш широке коло обставин.
<i>Узагальнення відповідей</i>	Підведення різноманітних реакцій під одну об'єднуючу їх категорію.
<i>Узагальнення на рівні особистості</i>	Визнання репрезентативності вибірки.
<i>Узагальнення відносин</i>	Підвищення рівня зв'язку між змінними: від встановлення факту наявності зв'язку через різні рівні опису до визнання цього зв'язку фундаментальним явищем.

В) **Висновки** – завершальний етап дослідження. Висновки повинні відображати сутність проблеми й бути короткими, тобто лаконічними. Необхідно, щоб висновки погоджувалися із сформульованими на початку дослідження метою та завданнями, тобто у висновках вказується, чи вирішені завдання, чи досягнута мета дослідження і в кінцевому результаті – чи вирішена проблема.

Гарне дослідження завершується 3-4 вагомими висновками, кількість висновків, яке рекомендується: від 7 до 9, що передбачено об'ємом короткочасної пам'яті та уваги.

За формою викладу висновки не обов'язково повинно представляти у вигляді словесних висловлень. В деяких випадках можливо використання графічних зображень, математичних формул, фізичних моделей та ін. Але й вони, як правило, супроводжуються короткими поясненнями.

РОЗДІЛ 4. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Методологія – це система принципів та засобів організації теоретичної та практичної діяльності для отримання достеменного результату. В. П. Зинченко і С. Д. Смирнов виокремлюють наступні рівні методології: рівні філософської, загально-наукової, конкретно-наукової методології і рівень методики та техніки дослідження.

Філософська методологія характеризує загальну світоглядну позицію як інтерпретаційну основу науки. *Загально-наукова методологія* визначає принципи побудови наукового знання. *Конкретно-наукова методологія* слугує реалізації принципів побудови й функціонування конкретної науки. *На рівні методів та техніки дослідження* конкретизуються принципи побудови й проведення наукового дослідження.

Основні методологічні принципи психології представлено на рис. 4.1.

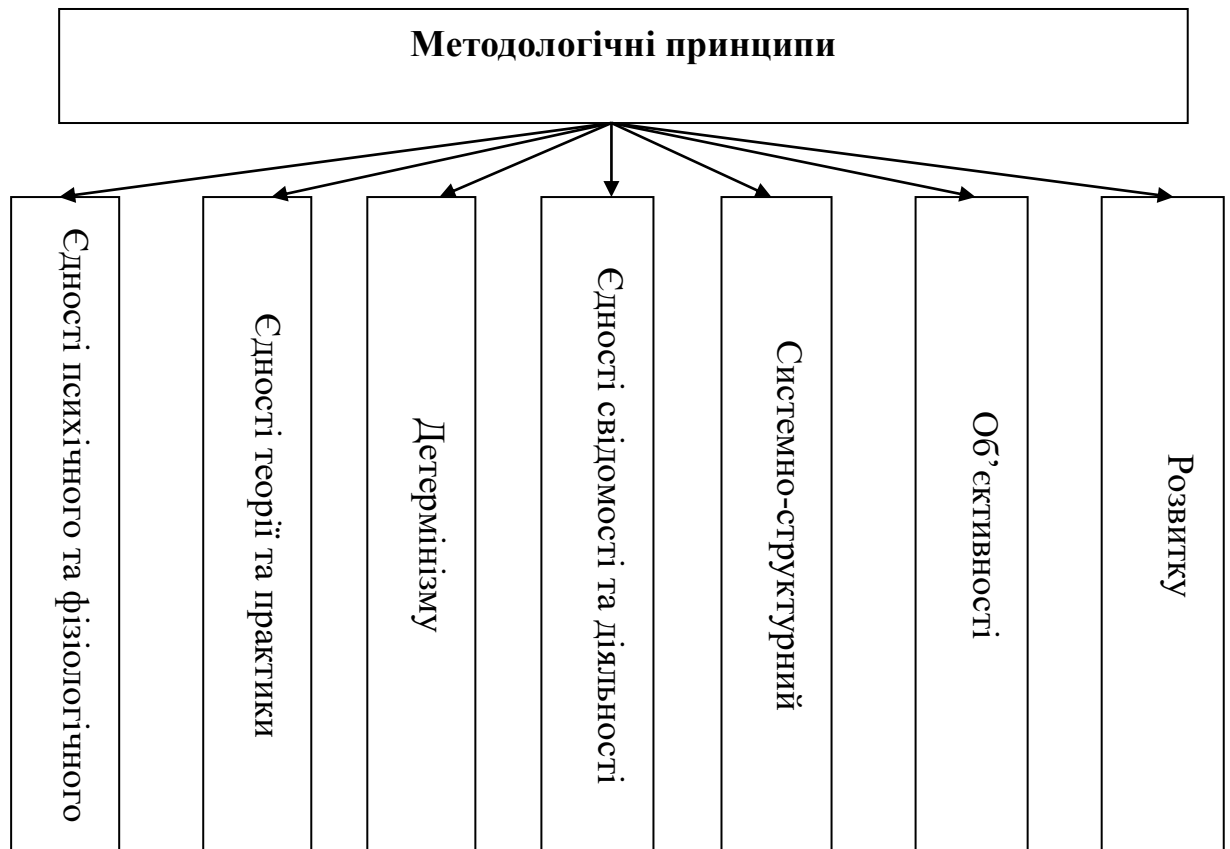

Рис. 4.1. Методологічні принципи психології

Принцип єдності психічного та фізіологічного. Психіка відображає матеріальний світ, що є і результатом і передумовою їх взаємодії. Психічне – це єдність реального та ідеального. Психічне та фізіологічне єдині, але не тотожні. Неможливо звести пояснення психічних явищ до опису фізіологічних процесів. Нервова система забезпечує виникнення й протікання психічних явищ, однак побудова психологічних моделей психічних явищ та їхнє дослідження можливе й без посилянь на фізіологію.

Принцип єдності теорії та практики. Практика – критерій істини й замовник побудови нових теорій (отримання нових знань).

Принцип розвитку (історизму, чи генетичний). Психіка нерозривно розвивається при взаємодії з навколишнім світом як процес та результат діяльності. Вона формувалась під впливом історичних чи соціально-економічних умов. Принцип розвитку потребує розглядати явища в їх безперервній зміні в рамках загального контексту. Вивчати людини без урахування історичного розвитку людства та взагалі всього життя на Землі неможливо.

Принцип детермінізму. Психічні явища передбачені взаємодією організму із зовнішнім середовищем. Але на відміну від механістичного детермінізму, згідно з яким причина завжди передує слідству, в нашому випадку дія зовнішніх причин опосередковується внутрішніми умовами, тобто психікою. Крім того, часто принцип детермінізму приймає телеологічний вигляд – слідство визначається не причиною, яка йому передувала, а необхідністю досягти в майбутньому будь-якої мети.

Принцип єдності свідомості та діяльності. Свідомість та діяльність знаходяться в непереривної єдності. Свідомість будує внутрішній план діяльності людини.

Принцип об'єктивності включає в себе визнання об'єкта пізнання незалежним від суб'єкта, принципове пізнання цього об'єкта наявність відповідних логічних засобів пізнання й можливість активного впливу на об'єкт дослідження на основі отриманих знань.

Системно-структурний принцип. Будь-які психічні явища повинні розглядатися як цілісні системи процесів, що детерміновані ще більш крупними системами взаємодіючих суб'єкта та середовища.

При проведенні експериментального дослідження, вітчизняні дослідники виокремлюють такі групи принципів:

- *Принцип репрезентативності об'єкта дослідження* з метою забезпечення можливості поширення експериментальних результатів на великі групи людей;
- *Принцип валідності* – обґрунтування ступеня співвіднесення експериментальних процедур як з базовими теоретичними поняттями, предметом дослідження, так і з експериментальними даними, отриманими іншими дослідниками, що дає можливість вважати отримані експериментальні результати й висновки достовірними;
- *Принцип надійності експериментальних даних* – передбачає організацію таких експериментальних умов, що забезпечують точність виміру психічних явищ таким чином, щоб згодом можна було узагальнити і поширити їх на інших людей;
- *Принцип інваріантності результату експериментального дослідження* – обумовлює відносно стійкий зв'язок між експериментальним впливом і певною відповіддю (реакцією) об'єкта дослідження, задає принципову відтворюваність результатів дослідження;
- *Принцип ізоморфізму* – обумовлює існування співвідношення між зовнішньою, предметно-практичною і внутрішньою психічною діяльністю, і дозволяє поряд з об'єктивним вивченням зовнішніх факторів отримати об'єктивну інформацію про внутрішні, суб'єктивні фактори – властивості психіки суб'єкта;
- *Принцип єдності теорії, експерименту і практики* – стверджує необхідність забезпечення тісного зв'язку між практикою, яка

визначає проблеми психології, методами дослідження і теорією, що розвивається на базі накопичених у експериментальних прикладних дослідженнях даних, які є для теорії як джерелом інформації, так і засобом перевірки її істинності;

- *Принцип проектування* – активного моделювання, відтворення форм психіки в особливих умовах.

РОЗДІЛ 5. МЕТОДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Наука як діяльність характеризується насамперед методом. **Метод** – це сукупність прийомів та операцій практичного і теоретичного освоєння дійсності.

В. М. Дружині виокремлює три класи методів:

1. *Теоретичні* – коли суб'єкт взаємодіє з мисленнєвою моделлю предмета дослідження.

2. *Емпіричні* – при використанні яких відбувається зовнішня реальна взаємодія суб'єкта і об'єкта дослідження.

3. *Інтерпретаційні та описові* – коли суб'єкт (дослідник) взаємодіє зі знаково-символічними представленнями об'єкта дослідження – графіками, таблицями, схемами.

До загальнонаукових емпіричних методів відносять спостереження, експеримент та вимірювання.

Спостереження – це цілеспрямоване, організоване сприйняття психічних явищ з метою їх вивчення в певних умовах. Для наукового психологічного спостереження висуваються наступні вимоги: наявність мети, організованість процесу спостереження та реєстрація отриманих даних. Методика збору інформації через спостереження наведено у Додатку В.

Експеримент – це ведучий метод наукового пізнання, в тому числі й

в психологічних дослідженнях. Експеримент дозволяє відтворювати явища реальності в спеціально створених умовах й тим самим виявляти причинно-наслідкові залежності між явищами та особливостями зовнішніх умов.

На відміну від спостереження, експеримент – активний засіб пізнання реальності. Якщо пасивне спостереження дозволяє нам відповісти на питання «Як? Яким чином дещо відбувається?», то експеримент дає можливість знайти відповідь на питання «Чому це відбувається?».

Відмінність же вимірювання від експерименту в тому, що дослідник реєструє характеристики об'єкта такими, які вони є незалежно від нього та методики вимірювання й сам не впливає на об'єкт.

Вимірювання – це емпіричний метод виявлення якостей чи станів об'єкта шляхом організації взаємодії об'єкта із вимірюваним прибором, зміна стану якого залежать від зміни стану об'єкта. Треба наголосити, що засобом вимірювання психологічних якостей та станів об'єкта виступають психологічні тести.

В. М. Дружинін виокремив дві основи для елементарної класифікації емпіричних психологічних методів. Це – ступінь активності дослідника (суб'єкта пізнання) та рівень інструментального забезпечення пізнавального процесу, а точніше, рівень його опосередкування (див. табл. 5.1).

Таблиця 5.1

Класифікація емпіричних психологічних методів за

В. М. Дружиніним

Опосередкованість	Активний	Пасивний
Опосередкований	Експеримент	Вимірювання
Безпосередній	Бесіда	Спостереження

Серед додаткових методів психологічного дослідження можна виділити наступні:

1. *Метод аналізу продуктів діяльності* (письмових робіт, рисунків, моделей, фотографій тощо).
2. *Біографічний метод* – це різновид методу вивчення продуктів

діяльності, матеріалом слугують письма, щоденники, біографії, почерки.

3. *Психологічні тести*. Термін «тест» був введений в практику психологічного дослідження наприкінці XIX століття американським вченим Дж. Кеттеллом. Тест – це коротке, стандартизоване випробування, що не потребує складних технічних засобів, піддається стандартизації та математичної обробці даних.
4. *Опитування* – використовують з метою виявлення відношення досліджуваних до тих чи інших завдань, життєвих ситуацій, або для отримання необхідної інформації про інтереси, погляди, почуття, мотиви діяльності, поведінку особистості. Розрізнять види опитування:
 - *Бесіда* – це цілеспрямована розмова з досліджуваним з метою з'ясування уявлень, ідеалів, спрямованості. В бесіді можливе з'ясування не тільки констатуючої відповіді, але й її пояснення, мотивацію.
 - *Інтерв'ю* – це опитування «очі в очі», може бути стандартизованим, коли питання та їхня послідовність формуються заздалегідь і вони є однаковими для усіх учасників і може бути не стандартизованим – дослідник має право сам, у відповідності з конкретною ситуацією формувати питання і змінювати порядок їхнього слідування. Методика збору інформації через інтерв'ю наведено у Додатку Д.
 - *Анкетування* – заочне опитування, коли відповіді надаються у письмовій формі. До анкетування необхідно звертатися в тих випадках, коли необхідно з'ясувати відношення людей до гострих дискусійних чи інтимних питань, або опитати велику кількість людей у короткий термін. Методика збору інформації через анкетування наведено у Додатку Г.

РОЗДІЛ 6. СТРУКТУРА ЗВІТУ З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Звіт з науково-дослідної роботи, як самостійне дослідження, повинен відповідати нормативним вимогам.

Обсяг звіту становить 50 сторінок друкованого тексту.

Виконання звіту передбачає такі етапи:

- вибір теми;
- підбір та вивчення літератури;
- складання попереднього плану;
- консультація з викладачем — керівником й уточнення плану;
- написання та оформлення тексту звіту;
- передання завершеної роботи на кафедру для рецензування;
- доопрацювання роботи згідно із зауваженнями керівника;
- перевірка на плагіат;
- захист звіту з науково-дослідної роботи.

Структура звіту включає наступні елементи:

- титульна сторінка;
- реферат;
- зміст;
- вступ;
- теоретико-методологічний розділ;
- практичний розділ з описом особливостей та результатів проведення констатувального етапу дослідження (якщо дослідження мало тип експериментального);
- висновки до кожного розділу;
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки.

У змісті відображають розділи та підрозділи звіту про науково-

дослідну роботу та проставляють їх нумерацію (зразок змісту додається).

Розділи, як правило, мають параграфи (підрозділи). Усі структурні елементи роботи підлягають нумерації, окрім титульних аркушів, реферату та листа із змістом роботи. Нумерація починається зі вступу (вверху справа, це сторінка – 5, інші сторінки до цього – просто рахуються, проте не нумеруються).

Основна частина звіту представлена двома розділами.

Перший розділ є теоретико-методологічною частиною. В ньому повинні бути описані: аналіз наукової літератури з досліджуваної проблематики у вітчизняній та зарубіжній науці. Якщо дослідження міждисциплінарне, то об'єкт дослідження повинно розглянути з боку різних наук. Теоретичний аналіз потрібно здійснювати при роботі з наукою літературою, комп'ютерною базою даних, інтернет-ресурсів, періодичних наукових видань. Ретельний теоретико-методологічний аналіз повинен дати характеристику об'єкту дослідження.

Другий розділ роботи є практичною, експериментальною частиною. В ньому аналізується предмет дослідження та вивчаються окремі його аспекти, описуються методи і методики, які були використані для проведення констатувального експерименту, описується кількісний та якісний склад експериментальної вибірки, надається психологічний та статистичний аналіз результатів експерименту, а також пропонуються розроблені практичні рекомендації щодо корекції, розвитку чи формування виявлених в ході емпіричного дослідження недоліків психічного розвитку. У другому розділі необхідно досить детально розглянути предмет дослідження і сформулювати принципи його емпіричного дослідження.

РОЗДІЛ 7. ПОРЯДОК ВИКЛАДУ МАТЕРІАЛУ ВІДПОВІДНО ДО СТРУКТУРИ ЗВІТУ

Передусім необхідно скласти попередній план майбутньої роботи. З цією метою слід провести бібліографічний пошук, виявити опубліковані праці, які стосуються обраної теми. Починати бібліографічний пошук раціонально з бібліотечних каталогів. Для тематичного пошуку використовуються систематичні каталоги, в яких опис книг розміщується у відповідності з їхнім змістом за галузями знань.

В алфавітному каталозі, який має кожна бібліотека, легко виявляються праці наукових колективів і авторів, відомих своїм внеском у розробку теми, а також видання їм присвячені.

Після попереднього знайомства з літературою складають план роботи, тобто перелік найважливіших питань, які будуть розкриватися автором. Складання плану є важливим моментом, оскільки вдало складений план значною мірою полегшує дослідження і написання роботи. Підготовлений студентом план обговорюється з науковим керівником, уточнюється і є для студента ніби компасом, який не дозволяє йому заплутатись у матеріалі, «потонути» в ньому. В подальшому план може удосконалюватись, оскільки в ході написання роботи виникають певні корективи, пов'язані з розширенням чи скороченням матеріалу, з приведенням його до оптимальних пропорцій, уточненням формулювань тощо.

Після цього приступають до опрацювання літератури, збору і оформлення матеріалу. Працюючи над літературою слід особливо уважно відбирати ті розділи, параграфи, сторінки, які безпосередньо стосуються обраної теми. Важливо їх глибоко опрацювати, зробити відповідні виписки з них. Робити виписки можна різними способами: виписки в зошиті, виписки на картках або окремих листах (з одного боку). Кожна виписка повинна супроводжуватись ясними і точними даними про джерело, з якого вона взята, якщо це книга – про автора, її заголовок, рік і місце видання,

сторінки. Якщо виписується матеріал із журнальної або газетної статті, необхідно вказати номер і рік видання журналу, сторінку. Зверху картки слід коротко вказати, про що йде мова в даному тексті. Виписані цитати слід брати в лапки, щоб відрізнити їх від власного викладення прочитаного тексту. Якщо в книгах зустрічається компактний матеріал, який значною мірою може бути використаний у роботі, тоді, по можливості, роблять ксерокопії окремих сторінок. На ксерокопії зазначаються дані про автора, заголовок книги, при необхідності – розділу. Виписки на картках або окремих листах (з одного боку) відкривають широкі можливості сортування, класифікації, розміщення зібраного матеріалу. Таким чином, сукупність ксерокопій, виписок на картках або окремих листках з конкретної теми дає дослідникові немов би первинний, чорновий варіант роботи. Далі потрібно тільки приступити до літературного оформлення цього розрізненого матеріалу, зробити плавні переходи між окремими його частинами.

При літературному оформленні праці одночасно використовуються як ксерокопії, виписки, так і текст книг з закладками. Щоб писати таким способом, потрібно попередньо добре оволодіти залученими літературою і джерелами, постійно пам'ятати їх загальний зміст.

Збір і оформлення матеріалу з обраної теми – це є не механічний, а творчий процес, в ході якого уже відбувається початковий етап створення праці, її контури все ясніше вимальовуються в уяві автора.

Наступним етапом роботи над обраною темою є літературне оформлення дослідження (написання тексту роботи). На етапі написання роботи слід чітко розподіляти намічений її обсяг по окремих підрозділах робочого плану. Розподіл обсягу праці по підрозділах значною мірою залежить від самої теми, її значення, вивченості і наявності відповідних матеріалів. При написанні роботи автор повинен давати системний виклад теми, пропорційно розкривати її компоненти. Зібраний матеріал, навіть згрупований по окремих питаннях, підрозділах необхідно викласти в

одному стилі, послідовно, переконливо. До того ж потрібно звернути увагу на науковість стилю викладення матеріалу. Часто молоді дослідники використовуючи науково-популярну літературу запозичують популярний стиль викладення матеріалу. Слід мати на увазі, що дана робота є різновидом наукової праці, відповідно й стиль викладення має бути науковим, а не популярним. Розкриття теми повинно бути чітким, послідовним, цілеспрямованим. Слід остерігатися введення у виклад матеріалу дрібниць, і навіть значних фактів, якщо вони не стосуються теми, хоча й можуть бути вельми цікавими. Дослідження має бути самостійним і завершеним. Завершальним етапом роботи є підведення підсумків дослідження, формулювання висновків, узагальнення і пояснення фактичного матеріалу, винесення рекомендацій.

Виконану роботу (чорновий варіант) подають науковому керівнику. Потім її доопрацьовують, враховуючи зауваження і побажання. Після доопрацювання текст передрукують і подають на кафедру.

Титульна сторінка. Титульна сторінка містить інформацію про навчальний заклад, де виконується робота, вид роботи, назву теми, дані про виконавця роботи та керівника, про допуск студента до захисту курсової роботи. Зразок титульних листів наведено у додатках. Титульний лист на сторінці не нумерується.

Реферат. Реферат призначений для ознайомлення з темою науково-дослідної роботи. Він має бути стислим, інформативним і містити короткі відомості, які дозволять прийняти рішення про доцільність читання всієї роботи. В структуру реферату входять:

- кількість сторінок тексту звіту;
- кількість додатків, таблиць, рисунків, діаграм, джерел літератури;
- перелік ключових понять (їх перелік надається на в алфавітному порядку, а по мірі появи у тексті роботи);
- перелік основних положень роботи.

Текст реферату починається з таких стандартних висловлювань: “Звіт

з науково-дослідної роботи складається ...”; „Перший розділ присвячено....”. Далі використовуються висловлювання такого типу, як: “Аналізуються протиріччя ...”, “Викладаються результати...” , “Досліджуються проблеми...”, “Характеризуються особливості...”, “Мова йде ...”, “Проаналізовано коло проблем ...”, “Аналіз завершується висновком про те, що...”; “Робота присвячена актуальній проблемі ...”.

Зміст. Зміст роботи оформляється на одній сторінці. Зміст також не нумерується, проте враховується в загальній нумерації. Зміст включає:

- вступ;
- послідовний перелік усіх розділів та підрозділів;
- висновки до кожного розділу;
- висновки;
- список використаної літератури;
- додатки.

Зміст звіту можна робити за допомогою таблиці з невидимими межами. Але це не дуже зручно, оскільки постійно виникають проблеми з нумеруванням сторінок.

Вступ. В структуру вступу входять:

- *актуальність дослідження* (не менш, ніж 1,5 сторінки тексту); актуальність відображає важливість, реальність, сучасність та злободенність дослідження обраної теми, її відповідність сучасним потребам психологічної науки, а також, хто із видатних психологів займався дослідженням даної проблеми. Відразу ж після крапки необхідно перерахувати те, що вже зроблено у висвітленні досліджуваної проблеми різними авторами. В кінці цього аналізу не забудьте окреслити ті аспекти проблеми, які ще недостатньо вивчені (об’єм – 1 сторінка);

- *об’єкт дослідження* (об’єктом дослідження є те, на що спрямований процес пізнання; це вся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, яка слугує джерелом необхідної для дослідника інформації. Об’єкт дослідження – це частина психологічної реальності, в

межах якої знаходиться предмет дослідження і яка містить передумови для пізнання предмета. Слова «об'єкт дослідження» пишуться з абзацу жирним шрифтом, ставиться тире і одним реченням розкривається зміст);

- *предмет дослідження* (предметом дослідження є найбільш значущі властивості, сторони об'єкта, які підлягають безпосередньому вивченню в даній роботі; предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт. Це та строго окреслена частина об'єкта, яку ви безпосередньо досліджуєте. Слова «Предмет дослідження» пишуться з абзацу жирним шрифтом, ставиться тире і одним реченням розкривається зміст);

- *мета дослідження* (це очікуваний кінцевий результат, який зумовлює загальну спрямованість і логіку дослідження (теоретичного або прикладного). Мета визначається відповіддю на запитання: “Для чого проводиться дослідження?”). На думку С. Л. Рубінштейна «Масштаб особистості визначається масштабом цілей, які вона перед собою ставить». Визначення мети дослідження повинно починатися словами: «Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні та емпіричному дослідженні.....» (викладається предмет дослідження);

- *завдання дослідження* (не менш, ніж 5); (у завданні формулюються запитання, на які слід дати відповідь для реалізації мети дослідження. Вони розкривають зміст предмета дослідження (проаналізувати....., з'ясувати....., виявити....., провести емпіричне дослідження....., на основі результатів констатувального експерименту розробити.....);

- *методологічна та теоретична основа дослідження* (які теорії та концепції, яких авторів були покладені в основу дослідження. Методологічні положення наводяться як постулат, який не підлягає доказу або критиці). Наприклад: «Методологічною основою дослідження стали вихідні положення теорії навчальної діяльності (В.В.Давидов, О.К.Дусавицький, Г.С.Костюк, О.В.Скрипченко); дослідження пам'яті у процесі навчання (П.І.Зінченко, О.О.Смирнов) тощо;

- *методи (методики) дослідження* (методи дослідження повинні відповідати меті і завданням дослідження, відбивати специфіку об'єкта, що вивчається; дається перелік методів та методик дослідження. Основні з них: теоретичний аналіз проблеми дослідження на базі вивчення наукової літератури, психолого-педагогічний експеримент (тільки констатувальний), спостереження, бесіди, тестування (з обов'язковою назвою використаних методик), методи якісної та кількісної обробки даних);

- *теоретичне значення дослідження* повинне розкривати наукове пояснення його дослідження у новому якісному й кількісному аспектах (розширення, поглиблення або уточнення відомих раніше теоретичних закономірностей, з'ясуванні характеру прояву психологічних явищ в різних ракурсах (чи з точки зору статевих, гендерних, вікових, індивідуально-психологічних характеристик; чи виявленні певних причинно-наслідкових закономірностей);

- *практичне значення отриманих результатів дослідження* (треба описати, як та ким можна використати отримані вами дані в психологічній, педагогічній практиці. Конкретизуйте галузі застосування ваших даних, користуйтеся словами «деякі», «певні», «в окремих випадках» тощо).

Висновки. Висновки до кожного розділу повинні бути не менш, ніж на 1-2 сторінки. Висновки вміщують безпосередньо після викладу тексту, починаючи з нової сторінки. Висновки до розділів звіту повинні бути чіткими та лаконічними і розкрити основні питання, викладені у підрозділах.

Завершується текстова частина роботи відповідними висновками. В стислій, конкретній формі слід представити основні результати проведеного дослідження. Вони повинні бути викладені в лаконічній формі, наприклад: «За результатами проведеного дослідження в даній курсовій роботі можна зробити наступні висновки...».

Також у висновках мають знайти своє відображення теоретичні

прогнози про тенденції розвитку об'єкта дослідження, результати експериментальних досліджень, вплив різних факторів на зміну стану об'єкта та предмета дослідження.

У висновках присутній порядковий перелік позицій згідно з завданнями, які представлені у вступі. Необхідно наголосити на тому, що мету дослідження досягнуто, а всі поставлені завдання – вирішено.

Приблизний обсяг висновків – 2-3 сторінки тексту, їх кількість залежить від поставлених у вступі до звіту завдань. Висновки нумеруються у відповідності до завдань, які прописано у вступі.

Список використаної літератури. Список використаної літератури становить одну із суттєвих частин звіту з науково-дослідної роботи студентів. Він розміщується після ВИСНОВКІВ. Його рекомендується розміщувати в алфавітному порядку (абетковому), за алфавітом прізвищ авторів. Кількість використаної літератури повинна бути не менш, ніж 50 джерел. Література друкується на мові оригіналу. Не слід включати до списку ті роботи, на які немає посилань у тексті і які фактично не були використані, а також енциклопедичні словники, науково-популярні книги, газети. Список використаної літератури – елемент бібліографічного апарату. Бібліографічний опис складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної та видавничої справи. Зокрема, потрібну інформацію можна одержати із таких стандартів: ГОСТ 7.1-84 «СИБИД. Библиографическое описание документа. Общие требования и правила составления», ДСТУ 3582-97 „Інформація та документація. Скорочення слів в українській мові в бібліографічному описі. Загальні вимоги та правила”, ДСТУ ГОСТ 7.1:2006 «Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання», ГОСТ 7.11.-78 «СИБИД. Сокращение слов и словосочетаний на иностранных европейских языках в библиографическом описании». Дотримання студентом вимог чинних стандартів є обов'язковим. Відомості про джерела, які включені до списку літератури, необхідно подавати згідно

з вимогами державного стандарту з обов'язковою назвою праць. Використовувати цитати з наукової та навчальної літератури БЕЗ ПОСИЛАНЬ на джерело НЕ ДОЗВОЛЯЄТЬСЯ. Зразок оформлення літератури подано у додатках.

Додатки. Додатки оформляють як продовження звіту на наступних її сторінках. При оформленні додатків після списку літератури на наступному аркуші друкують великими літерами слово „ДОДАТОК” або „ДОДАТКИ”. Кожний додаток має починатися з нової сторінки. Посередині рядка малими літерами з першої великої друкується слово „Додаток __” і велика літера, що позначає додаток. Додатки слід позначати послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, „Додаток А”. Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У такому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку. Наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – підрозділ 3.1. додатка В. Ілюстрації, таблиці і формули, які розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатка, наприклад: рис. Д.1.2 – другий рисунок першого розділу додатка Д; формула А.1 – перша формула додатка А. Додаток повинен мати заголовок, надрукований угорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту.

Якщо є необхідність, до додатків включають допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття роботи:

- зразки анкет, опитних листів, тестів;
- таблиці допоміжних цифрових даних;
- протоколи випробувань;
- інструкції і опис методик;
- ілюстрації допоміжного характеру.

РОЗДІЛ 8. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТУ З НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Оформлення - одна з найважливіших стадій роботи. Надання відповідної форми текстові має принципове значення, а її оформлення має відповідати загальноприйнятим вимогам. Звіт з НДРС друкують з використанням комп'ютерної техніки на одній стороні стандартного листа білого папера (А 4, 210 x 297 мм). Великі таблиці й ілюстрації можуть бути подані в Додатках. Обсяг курсової роботи має бути не менш, ніж 40-45 сторінок. У зазначений обсяг не входять список використаної літератури і додатки. При друкуванні роботи роблять наступні поля: ліве – 30 мм, праве – 15 мм, верхнє – 25 мм, нижнє – 20 мм.

Робота має значний обсяг і переплітається у палітурку. Гарнітура шрифту роботи - Times New Roman, кегль - 14, колір друку - чорний, міжрядковий інтервал - 1,5. Щільність тексту має бути рівномірною (без розріджень і ущільнень). Назви структурних частин роботи друкують тим же кеглем, але великими буквами, наприклад: РЕФЕРАТ, ЗМІСТ, ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДОДАТКИ, і вирівнюють за центром сторінки. Заголовки підпунктів друкують з абзацного відступу з великої букви звичайним шрифтом. За умови набору на комп'ютері прийнято виділяти структурні частини і заголовки жирним шрифтом. Відстань між заголовком і підзаголовком має бути 3-4 інтервали, що відповідає одному пропущеному рядку при наборі на комп'ютері. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Після кожного розділу повинні бути ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ (наприклад, Висновки до розділу 1), який починається з нової сторінки. Кожний розділ звіту починається з нової сторінки, а кожний підрозділ - розташовується на відстані 2-3 інтервали від попереднього.

Усі сторінки роботи повинні бути пронумеровані. Нумерація сторінок починається зі вступу; порядковий номер сторінки проставляється у

правому верхньому куті без крапки в кінці. Вступ - це 5 сторінка.

Таблиці, формули, рисунки і підпункти нумеруються усередині кожного розділу. Наприклад, рисунок 1.1., таблиця 2.3., формула 3.2. і т.д. При цьому слово "таблиця" пишеться без скорочень, а слово "рисунок" скорочується "рис." (але не "мал."). Слово "таблиця" пишеться праворуч угорі таблиці. Рядком нижче по центру пишеться її назва. Ілюстрації і таблиці варто розміщати нижче по тексту відразу після згадування або на наступній сторінці. Громіздкі таблиці і рисунки краще розміщати в додатках. Використання формул у роботі також підпорядковується існуючим правилам. Формули, на які доведеться посилатися надалі, варто пронумерувати, а ті, на які посилань не буде, нумерувати необов'язково. Порядкові номери формул позначають арабськими цифрами в круглих дужках у правому куті сторінки. Якщо номер не уміщається в одному рядку з формулою, його розташовують у наступному рядку нижче формули. Формули набираються в спеціальній комп'ютерній програмі або вписуються в текст ретельно і розбірливо від руки чорним чорнилом. Прописні і малі літери, надрядкові і підрядкові індекси у формулах повинні позначатися чітко. Рекомендуються наступні розміри знаків для формул: прописні букви і цифри 7-8 мм, рядкові 4 мм, показники ступенів і індекси не менше 2 мм. Кількісні числівники записуються цифрами, якщо вони є багатозначними, і словами, якщо вони однозначні (наприклад: десять автомобілів). Якщо при числівнику даються в скороченому позначенні одиниці величини, то такий числівник завжди записується цифрами (наприклад: 28 кг, 5 л тощо). Порядкові числівники пишуться словами (наприклад: сьомий, двадцять п'ятий, сто сорок перший). Порядкові числівники, позначені арабськими цифрами не мають відмінкових закінчень, якщо вони стоять після іменника, до якого відносяться (наприклад: у розділі 2, на рис. 2.9., у таблиці 2.6.), і мають відмінкові закінчення, якщо вони стоять перед іменником (наприклад: 3-й раунд). Записані римськими цифрами порядкові числівники відмінкових закінчень не мають (наприклад: IV курс, XX століття).

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаної літератури, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, рисунків, таблиць подають арабськими цифрами (наприклад: Таблиця 2.1).

Порядок розташування перших листів курсової роботи наступний: титульний лист з підписами студента, керівника, завідувача кафедри; реферат; зміст та вступ.

Цифровий матеріал, як правило, оформлюють у вигляді таблиць (див. табл. 8.1).

Таблиця 8.1

(назва таблиці)				
Головка				
Рядки				

Заголовки граф
Підзаголовки
Граф

Боковик
(заголовки рядків)

Графи (колонки)

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово “Таблиця” починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці.

Розміщують таблицю таким чином, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Таблиці слід нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком таблиць, наведених у додатку.

Номер таблиці складається з номера розділу і порядкового номера таблиці, відокремлених крапкою, наприклад, таблиця 1.2 – друга таблиця

першого розділу.

Якщо у роботі одна таблиця, її не нумерують.

Заголовки граф повинні починатися з великих літер, підзаголовки – з маленьких, якщо вони становлять одне речення із заголовком, і з великих, якщо вони є самостійними. Висота рядків повинна бути не меншою 8 мм. Графу за порядковими номерами рядків до таблиці включати не треба.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. При перенесенні таблиці на іншу сторінку назву вміщують тільки над її першою частиною. Таблицю з великою кількістю граф можна ділити на частини і розміщувати одну частину під іншою в межах однієї сторінки. Якщо рядки або графи таблиці виходять за формат сторінки, то в першому випадку в кожній частині таблиці повторюють її головку, в іншому випадку – боковик.

Якщо текст, який повторюється в графі таблиці, складається з одного слова, його можна замінити лапками, якщо з двох або більше слів, то при першому повторенні його замінюють словами “Те ж”, а далі лапками. Ставити лапки замість цифр, марок, знаків, цифр, марок, знаків, математичних і хімічних символів, які повторюються, не слід, якщо цифрові або інші дані в будь-якому рядку таблиці не подають, то в ньому ставлять прочерк.

При поділі таблиці на частини допускається її головку або боковик замінити відповідно номерами граф чи рядків, нумеруючи їх арабськими цифрами у першій частині таблиці.

Слово “Таблиця” і її номер (наприклад: Таблиця 1.1) вказують один раз праворуч над верхньою частиною таблиці. Якщо ця таблиця має продовження на наступній сторінці, то вказується про її продовження (наприклад: “Продовж. табл. 1.1”).

Рисунки рівномірно розміщуються по всьому аркуші. Нумерація виробляється також, як й у випадку з таблицями. Назви рисунків вказуються під ними. До рисунків відносяться: схеми, графіки, діаграми, гістограми,

сегментограми тощо (див. рис. 8.1- 8.3).

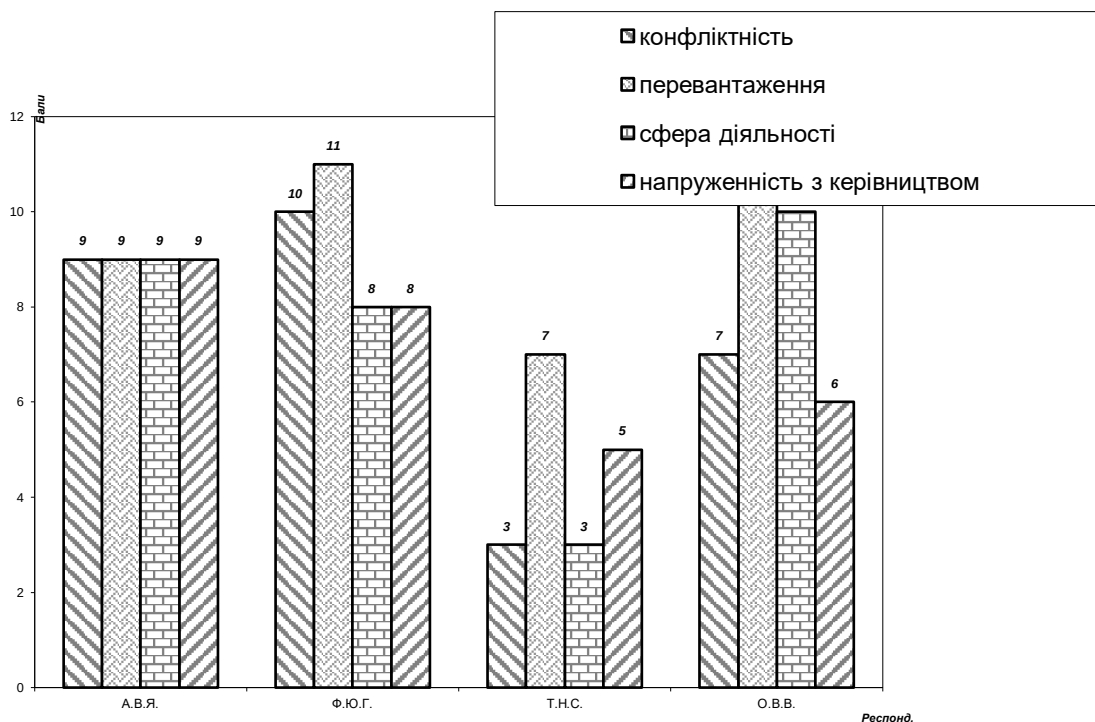

Рис. 8.1. Гістограма результатів дослідження за тестовою методикою "Стресори" у випробуваних експериментальної групи

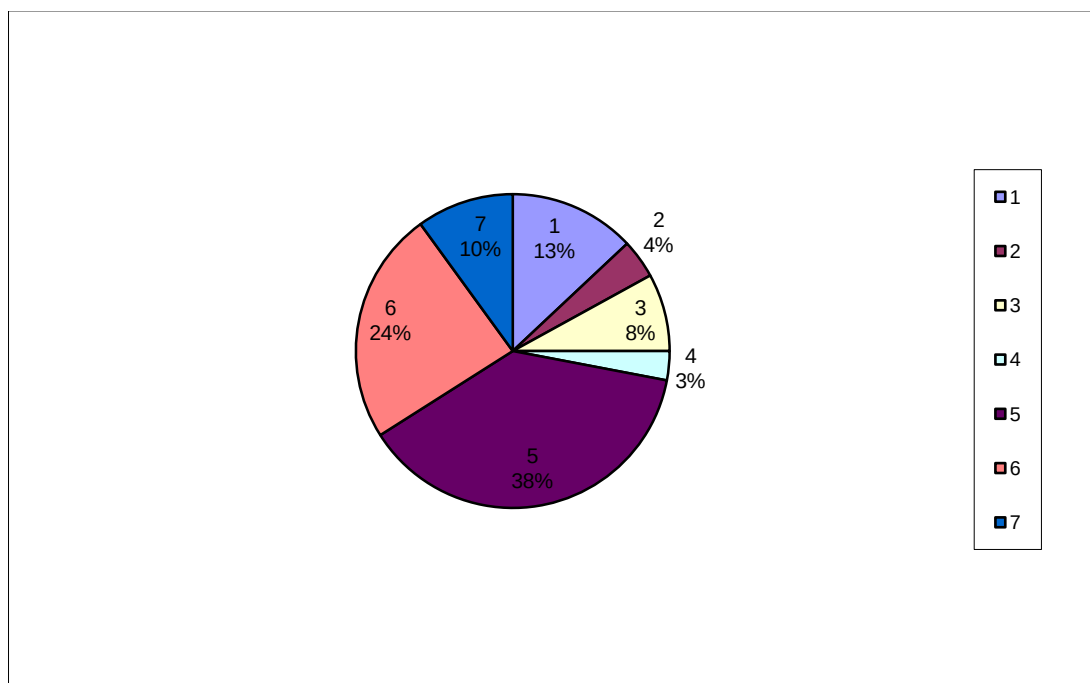

Рис. 8.2. Сегментограма частоти вибору стратегій адаптивної поведінки респондентами

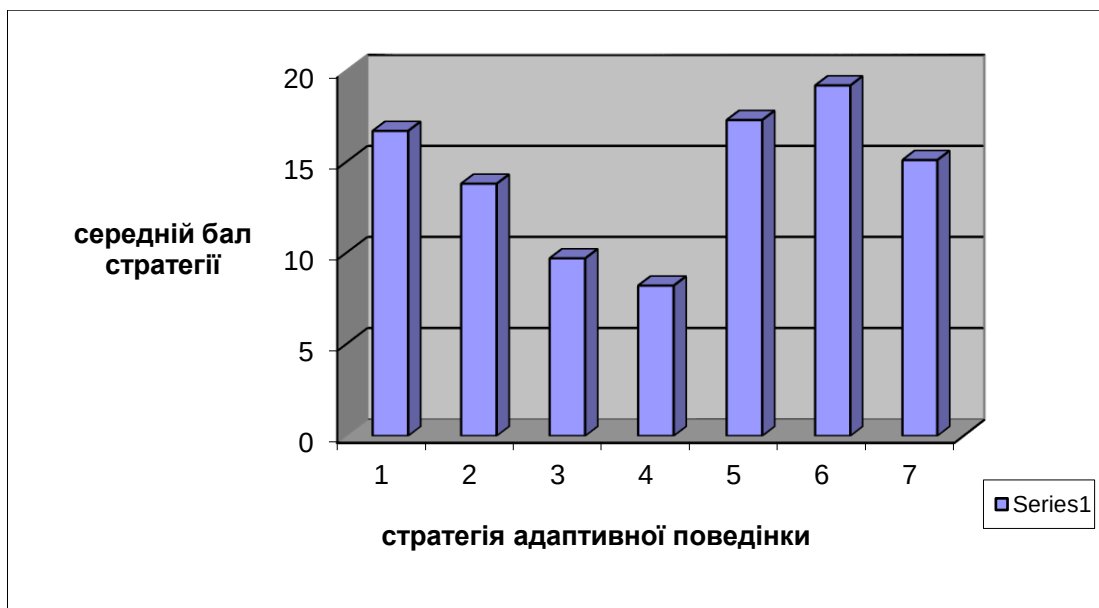

Рис. 8.3. Діаграма ваги стратегій адаптивної поведінки

Формули, які наводяться в роботі, слід нумерувати арабськими цифрами. Формули вирівнюються по центру сторінки відносно рядків тексту. Порядковий номер наводиться в круглих дужках праворуч від формули, з вирівнюванням по правому краю тексту роботи. Він повинен складатися з номера розділу і порядкового номера формули, що розділені крапкою. Наприклад: (1.3) – третя формула першого розділу, до якого вона відноситься.

Пояснення умовних позначень наводиться після слова «де» списком, кожен елемент якого розташовується з абзацу з вирівнюванням по ширині сторінки.

Між текстом і формулою, формулою і поясненням до неї необхідно залишати по одному вільному рядку 14 пт. Наприклад:

$$E_{BT\Phi i} = C_{BT\Phi i} \times I_{Ti} - \sum 3-D, X \quad (8.1)$$

РОЗДІЛ 9. ВИМОГИ ДО ЗАХИСТУ

Захист звіту з науково-дослідної роботи має на меті перевірку самостійності виконання роботи, тобто, наскільки глибоко студент розуміє матеріал теми, чи правильно обґрунтовує подані в роботі висновки. Студент повинен бути готовим пояснити будь які використані в роботі терміни. Захист звіту зазвичай відбувається на відкритих засіданнях комісії з захисту науково-дослідних робіт. До захисту роботи студент ознайомлюється з рецензією на неї наукового керівника і готує свій виступ для захисту роботи (в межах 5-10 хв.). До захисту допускаються роботи, які мають резолюцію керівника: «Робота допускається до захисту».

Не допускаються до захисту звіти:

- зміст яких не відповідає затвердженій темі;
- виконані з порушенням викладених вище вимог;
- виконані без використання вітчизняної наукової літератури та періодичних видань;
- виконані не самостійно, списані цілком і частково, та які не пройшли перевірку на плагіат, та згідно із висновком мають високий процент текстових запозичень, підміни символів тощо;
- здані невчасно із порушенням строків виконання.

Роботу слід старанно вчитати, виправити помилки, переплести й підписати.

Під час захисту звіту студент називає її тему і обґрунтовує свій вибір. Коротко викладає план і зміст роботи, методiku її виконання, літературні та наукові джерела, використані в роботі, висловлює своє ставлення до рецензії наукового керівника, дає оцінку недоліків, названих в рецензії, визначає шляхи подальшої роботи з удосконалення теми, якщо така робота передбачається.

Після доповіді, студент, який захищає звіт з НДРС, відповідає на запитання присутніх. Присутні на захисті керівники роботи і студенти

обговорюють роботу. Таким чином, кінцева оцінка складається з трьох аспектів: 1) відповідності виконаної роботи її назві і вимогам; 2) вичерпність доповіді; 3) відповіді на запитання присутніх.

Виходячи з цінності роботи, а також у разі успішного її захисту, комісія оцінює роботу і повідомляє про це студента. Водночас комісія може дати висновок про доцільність подальшої роботи над темою з тим, щоб підготувати її як бакалаврську роботу, або рекомендувати підготувати виступ по обраній темі наукового дослідження на науковій студентській конференції, чи для друку у науковому фаховому збірнику.

Якщо НДРС визнана такою, що заслуговує незадовільної оцінки, то студент виконує роботу за даною темою повторно. Якість виконання НДРС та результати її захисту оцінюється за шкалою оцінювання ECTS, для студентів, що навчаються за кредитно-модульною системою. У випадку порушення термінів здачі робіт без поважних причин на кафедрі (терміни визначені кафедрою), звіт з НДРС лаборантом не приймається, а студент не допускається до захисту і це вважається академічною заборгованістю. Ліквідація академічної заборгованості здійснюється аналогічно до інших форм підсумкового контролю.

Звіт з НДРС рецензують викладачі — керівники НДРС (дві особи). У рецензії відзначаються позитивні сторони і недоліки роботи, допущена чи не допущена вона до захисту. Роботи, які не відповідають установленим вимогам, повертаються на доопрацювання. Робота з незадовільною оцінкою підлягає переробленню протягом терміну, встановленого кафедрою.

При оцінці звіту з науково-дослідної роботи враховуються:

1. Науково-теоретичний рівень змісту, теоретична обґрунтованість теми, чітко розроблений науковий апарат.

2. Вироблення навичок щодо розробки і вирішення наукової проблеми: вміння самостійно працювати з літературними джерелами, виділяти й аналізувати провідні концепції, ставити експеримент, грамотно оформляти бібліографію.

3. Використання методів дослідження, самостійний і творчий підхід до аналізу явищ і процесів.
4. Планомірний і систематичний характер роботи студента над темою.
5. Правильність оформлення звіту і своєчасність його здачі.
6. Якість перевірки на плагіат.

РОЗДІЛ 10. ПЕРЕВІРКА РОБОТИ НА ПЛАГІАТ

Відповідно до ст. 32 ЗУ «Про вищу освіту» заклади вищої освіти зобов'язані вживати заходів щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти.

Перевірці на плагіат підлягають усі види робіт, в тому числі й курсові. Завданням перевірки робіт на плагіат (текстові запозичення) є визначення ступеня подібності тексту роботи до текстів документів, що містяться в базах даних та в Інтернеті. Це перевірка на можливу наявність у тексті робіт чужих опублікованих результатів (текстів) без належного посилання на авторів.

Перевірку випускних кваліфікаційних робіт на плагіат проводять відповідальні по кафедрі, затверджені наказом по університету (або у випадку курсової роботи, самі керівники цієї роботи). Графік перевірки робіт визначається кафедрою перед допуском роботи до захисту.

Здобувач вищої освіти, що виконав курсову роботу, яка має високу унікальність тексту, допускається до її захисту. Проте, якщо курсова робота має низьку унікальність, то до захисту вона не допускається, і повертається на переробку.

З метою запобігання поширення плагіату в письмових роботах здобувачів вищої освіти; розвитку навичок коректної роботи із джерелами інформації; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізації самостійності й індивідуальності при створенні

авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування, в університеті розроблено й затверджено «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату», яке розміщено для ознайомлення на сайті.

Перевірка на плагіат здійснюється за допомогою сервісів **Unicheck** та **AntiPlagiarizm.net**

UNICHECK (раніше **UNPLAG**) — це сервіс з перевірки робіт на ознаки плагіату, який вчасно надає підтримку своїм користувачам та може адаптувати систему відповідно до потреб навчальних закладів. Створений українськими розробниками у 2014 році, він може використовуватись онлайн або інтегруватись з навчальними системами ЗВО (так звані learning management systems). Серед них Moodle та інші. Наразі сервісом користуються більш ніж 50 українських університетів. Навчальні заклади США, Іспанії, Бельгії та інших країн світу також перевіряють роботи за допомогою Unicheck.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андреев Г. И. Основы научной работы и оформление результатов научной деятельности : учеб. пособие / Г. И. Андреев, С. А. Смирнов, В. А. Тихомиров. – М. : Финансы и статистика, 2004. – 272 с.
2. Баскаков А. Я. Методология научного исследования : учеб. пособие / А. Я. Баскаков, Н. В. Туленков. – К. : МАУП, 2004. – 216 с.
3. Бойко Т. С. Научные работы : учеб.-метод. Пособие / Т. С. Бойко, Ю. В. Рожков. – Хабаровск : РИЦ ХГАЭП, 2009. – 76 с.
4. Дружинин В. Н. Экспериментальная психология / Владимир Николаевич Дружинин. – СПб : Издательство «Питер», 2000. – 320 с.
5. Ісаєв В. Д. Філософія наукового пізнання : навч. посіб для студентів вузів / В. Д. Ісаєв, Т. В. Лугуценко, Н. В. Барна. – Луганськ : вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. – 176 с.
6. Коновалова М. Д. Экспериментальная психология : Конспект лекций / М. Д. Коновалова. – М. : Высшее образование, 2006. – 188 с.
7. Кузнецов И. Н. Научное исследование. Методика проведения и оформление : учеб. пособие / И. Н. Кузнецов. – М. : ИТК «Дашков и К0», 2006. – 460 с.
8. Лудченко А. А. Основы научных исследований : учеб. пособие / А. А. Лудченко, Я. А. Лудченко, Т. А. Примаков. – К. : О-во "Знання", КОО, 2001. – 113 с.
9. Максименко С. Д. Експериментальна психологія. Підручник / С. Д. Максименко, Е. Л. Носенко. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
10. Максименко С. Д. Общая психология / С. Д. Максименко. – М. : Рефл-бук, К. : Ваклер. – 1999. – 528 с.

11. Меретукова З. К. Методология научного исследования и образования : учебное пособие / З. К. Меретукова. – Майкоп, изд-во АГУ, 2003. – 244 с.
12. Моргун В. Ф. Кваліфікаційні наукові роботи з психології : курсова, бакалаврська, магістерська. Методичний посібник для студентів / В. Ф. Моргун, Л. С. Москаленко; За ред. В. Ф. Моргуна. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2013. – 168 с.
13. Огурцов А. Н. Основы научных исследований : учеб.-метод. Пособие / А. Н. Огурцов. – Харьков : НТУ «ХПИ», 2008. – 178 с.
14. Пивоев В. М. Методология и методика научного исследования : учеб. пособие / В. М. Пивоев. – Петрозаводск : Изд-во ПетрГУ, 2006. – 100 с.
15. Сабитов Р. А. Основы научных исследований : учеб. пособие / Р. А. Сабитов. – Челябинск : Челяб. гос. ун-т, 2002. – 138 с.
16. Худяков А. И. Экспериментальная психология в схемах и комментариях / А. И. Худяков. – СПб. : Питер, 2008. – 320 с.

Додаток А

Приблизний перелік тем курсових робіт з дисципліни «Науково-дослідна робота студентів» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 053 Психологія освітня програма «Психологія»

1. Психологічний зміст феномену «наси́льство».
2. Психологічна адаптація осіб з обмеженими фізичними можливостями.
3. Психологічні умови адаптації студентів до навчання у вузі.
4. Психотерапевтичний потенціал арт-терапії при подоланні психотравми.
5. Психологічні аспекти взаємодії прабабків та онуків в сучасних соціальних реаліях.
6. Особистісна зрілість студентів-психологів як умова їх професіоналізму.
7. Мотиви навчально-професійної діяльності студентів різних напрямків підготовки.
8. Розвиток «жіночого питання» в радянські часи.
9. Образ жінки в християнстві.
10. Трансляція гендерних стереотипів в підручниках початкової школи.
11. Соціально-психологічний аналіз гендерних ролей чоловіків та жінок: крос-культурний аспект.
12. Погляди зарубіжних і вітчизняних науковців на проблему взаємодії поколінь.
13. Рольова поведінка прабабків у сім'ї (функції, типологія прабабківської поведінки).
14. Проблеми чоловіків в руслі актуальних проблем гендерної психології.
15. Психологічні особливості жіночого та чоловічого менеджменту.

16. Архетипічні прояви чоловічого та жіночого початку в поведінці.
17. Психологічна діагностика самооцінки особистості з використанням методу мандали.
18. Психічний розвиток дитини раннього віку в умовах соціальної депривації.
19. Психологічні умови розвитку комунікативних навичок дитини з інвалідністю.
20. Психологічні умови гендерного розвитку підлітків.
21. Психологічна допомога старшокласникам у виборі професії.
22. Професійне самовизначення студентів протягом навчання у вищому навчальному закладі.
23. Перспективи розвитку сучасної української психології.
24. Прояви професійної деформації у психологів.
25. Психологічний супровід молододі родини.
26. Психологія – наука, професія та послуга ХХІ століття.
27. Соціально-психологічний клімат організації та діяльність психолога з його оптимізації.
28. Профорієнтаційна робота психолога організації.
29. Психологічні основи діяльності психолога з попередження суїцидів.
30. Психологічний зміст діяльності психолога у сфері спорту.
31. Особливості діяльності психологічної служби у вищій школі.
32. Психологічні умови формування іміджу професіонала.
33. Психологічні умови здорового способу життя особистості.
34. Психічне здоров'я особистості та умови його підтримання.
35. Психологічні особливості публічних виступів.
36. Особливості психологічної залежності особистості від інформаційних технологій.
37. Психологічні та особистісні чинники стійкості особистості до стресу.

- 38.Толерантність як професійна якість майбутнього психолога.
- 39.Психологічна допомога дітям, позбавленим батьківської опіки.
- 40.Вплив синдрому емоційного вигорання на копінг-поведінку особистості.
- 41.Соціально-психологічні чинники психосоматичних розладів у студентської молоді.
- 42.Психологічна процедура роботи з дітьми, які пережили насильство.
- 43.Психологічна готовність до волонтерської діяльності.
- 44.Розвиток соціальної та комунікативної компетентності особистості.
- 45.Використання методів арт-терапії при роботі з дітьми.
- 46.Арт-терапія в вирішенні жіночих проблем.
- 47.Психологічна готовність жінки до материнства.
- 48.Психологічна готовність чоловіків участі в партнерських пологах.
- 49.Позитивна терапія як засіб подолання психологічних проблем.
- 50.Види психологічної допомоги і принципи їх використання.

МЕТОДИКА РОБОТИ З ДОКУМЕНТАМИ ТА ЛІТЕРАТУРНИМИ ДЖЕРЕЛАМИ

В прикладних дослідженнях (особливо при вивченні комунікації) все більш широке розповсюдження знаходить метод аналізу документів як вельми ефективний метод збору первинної інформації. Документи з різним ступенем повноти відображають життя людини, суспільства передають фактологічну сторону соціальної дійсності, фіксують в собі особливості розвитку усіх виразних засобів спілкування, насамперед, структуру мови. При аналізі джерел соціальної інформації виступають текстові повідомлення.

Під документом в дослідницькій діяльності розуміють спеціально створений предмет для передачі та зберігання інформації, зафіксований в тексті, фото та відео тощо, це джерело, яке містить інформацію про життя, діяльність як окремих людей, спільноти, так і суспільства в цілому. Аналіз документів дозволяє отримати відомості про минулі події, безпосереднє спостереження яких вже неможливе.

Методи аналізу документів можна поділити на два види:

- 1) традиційні (якісні), які можуть бути загальними (розуміння, інтуїція, осмислення);
- 2) спеціальні (юридичні, психологічні та ін.).

Традиційний аналіз розділяється на:

- зовнішній – аналіз контексту документа та всіх обставин, які супроводили його появу. Мета аналізу – встановлення вигляду, форми, часу та міста його появи, автора, ініціатора, мети створення, ступеню надійності, визначення контексту документа;
- внутрішній аналіз – це дослідження містить зміст документа. Мета внутрішнього аналізу: виявлення рівню достовірності цифр та фактів, які наводяться в тексті; встановлення рівню компетентності автора документа, виявлення особистого відношення автора до тим

Продовження Додатку Б

фактам,

які описуються в документі.

Передбачаються відповіді на наступні питання:

- Що являє собою документ (вигляд, форма документа, потреба використання для аналізу спеціальних методів)?
- Який контекст документу?
- Хто автор документу?
- Яка мета створення документа?
- Яка надійність самого документу?
- Яка достовірність зафіксованих в документі даних?
- Який фактичний зміст документа (необхідно з'ясувати всі факти, які відображені в документі)?
- Який оцінний зміст документа (необхідно з'ясувати вираз оцінок, мотивів, ціннісних уявлень, що відображені в документі?);
- Які висновки можна зробити про факти, що містяться в документі?
- Які висновки можна зробити про оцінки, що містяться в документі?

Спеціальні види аналізу документів:

Психологічний – використовується при оцінці відношення автора до будь-якого політичного, економічного чи соціального явища. На основі таких досліджень може бути отримано уявлення про формування суспільної думки, суспільних установок та ін.

При психологічному аналізі документів використовується метод контент-аналізу (аналіз змісту). Основними напрямками використання контент-аналізу є:

- виявлення та оцінка характеристик тексту як індикаторів певних сторін об'єкта, який вивчається;
- з'ясування причин, що породили дане повідомлення;
- оцінка ефекту впливу повідомлення (наприклад, рекламного).

Продовження Додатку Б

Специфіка контент-аналізу полягає в тому, що його процедура передбачає підрахунок частоти та об'єм згадок тих чи інших одиниць досліджуваного тексту. Отримані за допомогою контент-аналізу кількісні характеристики тексту дають можливість зробити висновки про якісний, в тому числі латентному (скритому) змісті тексту. Правомірність використання контент-аналізу визначається тим, що текст є завжди продуктом людської діяльності, соціального середовища в широкому сенсі. Тому він несе в собі сліди впливу різноманітних соціальних факторів. Звідси витікає можливість виявити та виміряти ці фактори шляхом реєстрації в тексті відповідних індикаторів. Головна складність закладається в знаходженні таких процедур, за допомогою яких можна було б знайти в тексті відповідні індикатори досліджуваних явищ та характеристик, заміряти їх а потім адекватно інтерпретувати. Для рішення цього завдання контент-аналіз використовує процедури, сутність яких полягає в тому, щоб виходячи з конкретного тексту документів та завдань дослідження зробити наступне: після того, як сформульовані тема, завдання та гіпотези дослідження, визначаються категорії аналізу – найбільш загальні, ключові поняття, які відповідають дослідницьким задачам. Система категорій відіграє роль питань і вказує, які відповіді повинно знайти в тексті. В практиці досвіду роботи з документами склалась стійка система категорій – це знак, цілі, цінності, тема, герой, автор, жанр та ін.

МЕТОДИКА ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ ЧЕРЕЗ СПОСТЕРЕЖЕННЯ

Спостереження – описовий психологічний дослідницький метод, який полягає в цілеспрямованому та організованому сприйнятті та реєстрації поведінки об'єкта, який вивчається. Спостереження – організоване, цілеспрямоване сприйняття різних явищ з метою їхнього вивчення в певних умовах.

Основні етапи спостереження:

1. Підготовчий етап.

- 1.1. Розробка програми спостереження, постановка мети, завдань, обґрунтування необхідності використання спостереження, визначення предмета спостереження, побудова його поняттєво-концептуальної схеми, упорядкування гіпотез дослідження. Визначення об'єкта спостереження, його попередня характеристика. Виокремлення ситуацій, за якими буде вестися спостереження.
- 1.2. Складання плану та графіка виконання робіт по використанню метода.
- 1.3. Проектування інструментарію (карток, протоколів, щоденників).
- 1.4. Підготовка програм обробки, аналізу даних.
- 1.5. Підготовка аудіовізуальних технічних засобів, засобів обробки інформації.
- 1.6. Складання інструкцій по роботі спостерігачів.
- 1.7. Їхня підготовка, комплектування груп спостерігачів, їхній інструктаж, навчання.

2. Оперативний етап збору даних.

- 2.1. Загальне знайомство з об'єктом чи організацією умов спостереження у відповідності з програмою.
- 2.2. Реєстрація даних в щоденниках, протоколах, картках за програмою спостереження.

Продовження Додатку В

- 2.3. Обробка аудіовізуальних технічних записів.
- 2.4. Контроль ходу виконання вимог програми, перевірка заповнення карток, протоколів, щоденників, інструкцій. Контроль за роботою спостерігачів.
3. *Результативний етап обробки та аналізу даних.*
 - 3.1. Збір документів, їхня перевірка.
 - 3.2. Ручна обробка даних.
 - 3.3. Контент-аналіз протокольних та щоденникових записів.
 - 3.4. Перевід даних на машинні носії та їхня обробка.
 - 3.5. Статистична обробка даних. Оцінка надійності спостереження, стійкості та надійності. Коефіцієнт згоди спостерігачів – це показник, який характеризує спів падіння даних, отриманих одночасно різними спостерігачами. Коефіцієнт стійкості спостереження – це показник, який характеризує спів падіння даних, отриманих одним й тим же спостерігачем в різний час. Коефіцієнт надійності спостереження – показник, який характеризує спів падіння даних, отриманих різними спостерігачами в різний час.
 - 3.6. Аналіз та побудова висновків у відповідності з отриманими показниками.
 - 3.7. Складання показників та висновків, отриманих на основі використання методу спостереження, з висновкам та показниками, отриманими за допомогою інших методів збору інформації.
 - 3.8. Аналіз та оцінка ефективності використання методу спостереження. Вияв помилок, новацій, їх пояснення, рекомендації по вдосконаленню цього методу.
 - 3.9. Вироблення рекомендацій за темою спостереження, по рішенню поставлених дослідницьких завдань. Підготовка звіту.

МЕТОДИКА ЗБОРУ ІНФОРМАЦІЇ ЧЕРЕЗ АНКЕТУВАННЯ

Метод анкетування – психологічний вербально-комунікативний метод, в якому в якості засобу для збору відомостей від респондента використовується спеціально оформлений список питань – анкета.

За допомогою методу анкетування можна з найменшими витратами отримати високий рівень масовості дослідження. Особливістю цього методу можна назвати його анонімність (особистість респондента не фіксується, фіксуються лише його відповіді). Анкетування проводиться в основному у випадку, коли необхідно з'ясувати думку людей за будь-якими питаннями та охопити велику кількість людей за короткий термін.

Розрізняють різні *види анкетування*:

- По числу респондентів – індивідуальне (один респондент); групове (декілька респондентів); аудиторне (заповнення анкет групою людей, які зібрані в одному приміщенні у відповідності із правилами вибіркової процедури; масове (від сотні до тисяч респондентів).
- За повнотою охоплення – суцільне (опитування усіх представників вибірки); вибіркове (опитування частини вибірки).
- За типом контактів з респондентом – очне (в присутності дослідника); заочне (дослідник відсутній); розсилка анкет по пошті; публікація анкет в пресі; публікація анкет в Інтернеті; вручення анкет за містом життя, роботи та ін.

Етапи проведення дослідження за допомогою анкетування:

Перший етап:

- визначають мету та завдання дослідження;
- порядок обговорення й затвердження програми та інструментарію дослідження;

Продовження Додатку Г

- формування та підготовка групи збору первинної інформації (наприклад, інтерв'юерів);
- проведення пробного дослідження;
- внесення коректив в програму та інструментарій збору первинної інформації за підсумками пробного дослідження;
- розмноження інструментарію (анкети чи бланку – інтерв'ю та ін.).

В ході проектування дослідження крім розробки програми та плану його здійснення готуються також допоміжні документи, робляться розрахунки тимчасових, організаційно-технічних, матеріальних та інших витрат у відповідності з нормативами. Нормативні показники особливо доцільно використовувати тоді, коли потрібно чітко уявити, скільки потрібно часу для проведення дослідження, інтерв'юерів для збору первинної інформації, за який термін вона буде зібрана та оброблена. Урахування нормативів при плануванні дослідження не захаращує роботу, а навпаки, робить її більш усвідомленою, упорядкованою, сприяє додатковому контролю, самоперевірці, готовності до обробці усіх елементів дослідження.

Другий етап:

- фіксуються в плані усі організаційні та методичні види робіт, які забезпечують чітке проведення дослідження, тобто масовий збір первинної інформації;
- вибір відповідного міста та часу для опитування;
- попереднє інформування досліджуваних про мету, завдання та практичний «вихід» дослідження;
- централізований збір заповнених анкет, бланків – інтерв'ю чи інших видів інструментарію.

Третій етап:

- збір первинної інформації;

Продовження Додатку Г

- попереднє кодування відкритих питань;
- підготовка первинної інформації до обробки;
- вибраковування непридатних анкет.

Четвертий етап:

- аналіз результатів обробки отриманих даних;
- обговорення попереднього та підсумкового звітів;
- розробка рекомендацій.

МЕТОДИКА ЗБІРУ ІНФОРМАЦІЇ ЧЕРЕЗ ІНТЕРВ'Ю

Проведення інтерв'ю передбачає наявність ряду обов'язкових етапів:

1. *Підготовчий етап* – формулювання мети інтерв'ю, складання плану інтерв'ю, що включає в себе основні питання, продумування альтернативних (підтримуючих) питань, визначення засобів реєстрації, визначення умов та часу проведення, підготовка необхідних матеріалів.
2. *Початок інтерв'ю* – встановлення контакту з респондентом, створення сприятливої обстановки, забезпечення атмосфери довіри, пробудження інтересу до розмови (використання методів – зняття напруження, стимулювання гри, прямий підхід).
3. *Основна частина інтерв'ю* – спрямована на збір та оцінку інформації за обговорюваною проблемою, вияв мотивів та цілей співрозмовника, передача запланованої інформації. Успішному проведенню цієї фази сприяє володіння технікою постановки питань, методами активного слухання та сприйняття відомостей та фактів. Відвертій, конструктивно-критичній атмосфері інтерв'ю протистоять:
 - безтактний обрив співрозмовника на півслові;
 - не виправдане рішення співрозмовника можливості висловити свою думку;
 - нав'язування думки ведучого бесіду;
 - ігнорування чи висміювання аргументів співрозмовника;
 - груба реакція на висловлювання партнерами протилежних точок зору;
 - підтасовка фактів;
 - необґрунтовані підозри, голослівні твердження, окрики за критику;
 - тиск на співрозмовника голосом, манерами.

Продовження Додатку Д

Таблиця Д.1

Приклади

Основне завдання	Висловлювання
Уточнення теми, мети, предмета розмови	- Давайте уточнимо деталі; - Якщо я правильно вас зрозумів; - Введіть мене в курс справи; - Чи можемо ми вважати, що...; - Чи є у вас конкретні пропозиції.
Переконання партнера	- Я в цьому повістю впевнений; - Немає причин для побоювань; - Якщо ви візьмете до уваги наступні положення...; - Думаю, ми усі виграємо (програємо), якщо....; - Повірте, для вас це важливо в першу чергу; - Ви, звичайно, погодитися, що...; - Поза всякого сумніву; - Набутий досвід дасть нам право стверджувати...
Неповна згода	- Це потребує додаткового обговорення; - Чи навряд ми можемо інтерпретувати це, як...; - По мірі можливого ми постараємось; - Можливо, ми розглянемо інші умови?
Незгода	- Навряд чи це можливо... - На жаль....; - Було б небажано...; - Не за вашою провиною..; - Я вас зрозумію, однак.....
Оцінка ситуації	- Я поділяю вашу точку зору; - На жаль, приходится заперечити..; - Звучить (не) переконливо...; - Викликає певні сумніви....
Висновок	- Висновок полягає в тому, що....; - Звідси слідує, що.... - Очевидно, можна стверджувати, що....; - Як було доказано....

Продовження Додатку Д

4. *Заключна частина інтерв'ю* – слугує загальною його оцінкою. Успішно завершити інтерв'ю – значить досягти раніше намічених цілей. Завданнями цього етапу є: досягнення основної мети, забезпечення сприятливої атмосфери в кінці інтерв'ю, стимулювання співрозмовника до виконання наміченої діяльності, підтримка у випадку необхідності в подальшому контакті із співрозмовником.
5. *Аналіз результатів інтерв'ю* – необхідно отримати відповіді на наступні питання:
 - чи вийшло інтерв'ю;
 - чи отримана необхідна інформація;
 - які особливості поведінки респондента;
 - які питання досягли мети й чому;
 - які питання викликали активну реакцію й чому;
 - які завдання вирішено в процесі інтерв'ю.

ПРИКЛАД ОФОРМЛЕННЯ ТИТУЛЬНИХ ЛИСТІВ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____ Психології та соціології _____
(повна назва кафедри)

КУРСОВА РОБОТА

з _____ Науково-дослідної роботи студента _____
(назва дисципліни)

на тему: **Становлення гендерної ідентичності студентської молоді**

студента (ки) __V__ курсу _____ групи _____ ПС-151 _____
напряму підготовки _____ 053 «Психологія» _____
спеціальності _____ 053 «Психологія» _____

(прізвище та ініціали)

(підпис)

Керівники роботи:

1. Бохонкова Ю. О. – д.психол.н., проф _____
2. Хунов Ю. А. – д. мед. н., проф. _____

Результати захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Члени комісії:

1. Бохонкова Ю. О. _____

(прізвище та ініціали) (підпис)

2. Хунов Ю. А. _____

(прізвище та ініціали) (підпис)

Дата _____

Продовження Додатку Е

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Факультет Гуманітарних наук, психології та педагогіки
 Кафедра Психології та соціології
 Освітньо-кваліфікаційний рівень магістр
 Спеціальність 053 Психологія
 Освітня програма «Психологія»

З А В Д А Н Н Я

НА КУРСОВУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЦІ

Шаповаловій Ганні Ігорівні

Тема роботи: «Становлення гендерної ідентичності студентської молоді»

1. Керівники роботи: Бохонкова Ю. О. – д.психол.н., проф.,
Хунов Ю. А. – д. мед. н., проф.

затверджені розпорядженням по кафедрі від “___” _____ 2020 року.

2. Строк подання здобувачем роботи _____ 2020 року.

3. Вихідні дані до роботи: обсяг роботи - 50 сторінок (1,5 інтервал, 14 шрифт з дотриманням відповідного формату), список використаної літератури оформлюється згідно з бібліографічними нормами Ф-23.

4. Перелік питань, які потрібно розробити:

- проаналізувати основні теоретичні підходи до проблеми вивчення.....;
- з'ясувати психологічні особливості
- підібрати психодіагностичний інструментарій для емпіричного вивчення.....;
- розробити практичні рекомендації щодо.....

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, діаграми, сегментограми.

6. Дата видачі завдання _____ 2020 року.

Продовження Додатку Е

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів курсового проектування	Строк виконання етапів	Примітка
1.	Затвердження теми науково-дослідної роботи		
2.	Визначення об'єкту, предмету дослідження, постановка завдань.		
3.	Затвердження змісту науково-дослідної		
4.	Робота з науковою літературою, аналіз основних теоретичних підходів до вивчення об'єкту роботи.		
5.	Робота над першим розділом звіту		
6.	Підбір психодіагностичного інструментарію, формування вибірки респондентів, проведення констатувального етапу дослідження.		
7.	Обробка результатів емпіричного дослідження, формулювання висновків.		
8.	Розробка практичних рекомендацій за результатами констатувального експерименту.		
9.	Передзахист курсової роботи.		
10.	Перевірка роботи на плагіат		
11.	Захист курсової роботи		

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівники роботи

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Приклад складання реферату

РЕФЕРАТ

Текст - 50 с., рис. - 5, табл. - 2, додатків - 7, джерел - 100

В науково-дослідній роботі представлено ідею комплексного підходу до природи, механізмів формування особливостей психічного розвитку дітей дошкільного віку, які зазнають труднощів у спілкуванні з дорослими та однолітками. Розглянуто позитивні досягнення і негативні утворення, специфіка розвитку індивідуально-смислової сфери, вплив соціальних умов життя та виховання на особливості спілкування дітей, також види порушень у комунікативній сфері дітей.

Проведено аналіз та підібрано психодіагностичні методики, спрямовані на дослідження комунікативних особливостей дітей, які зазнають труднощів у спілкуванні. Розроблено програму соціально-психологічного тренінгу, спрямованого на формування комунікативних здібностей дітей дошкільного віку, які зазнають труднощів у спілкуванні. За допомогою методів математичної та статистичної обробки даних оцінена ефективність корекційних заходів.

Ключові слова: ДІЯЛЬНІСТЬ, СТРУКТУРА, ОРГАНІЗАЦІЯ, КОНСТАТУВАЛЬНИЙ ТА ФОРМУВАЛЬНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТИ, ДОШКІЛЬНИЙ ВІК, ДИТИНА-ДОШКІЛЬНИК, СПІЛКУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ СПІЛКУВАННЯ, ПОРУШЕННЯ СПІЛКУВАННЯ, ПІЗНАВАЛЬНА Й ОСОБИСТІСНА СФЕРА, РОДИНА, ОДНОЛІТКИ, ДОРОСЛІ, КОМУНІКАТИВНІ ЗДІБНОСТІ, ІГРИ.

Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ	
ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. Теоретико-методологічні основи вивчення проблеми застосування маніпулятивних технологій в умовах політичного вибору	8
1.1. Проблема застосування маніпулятивних технологій в умовах політичного вибору в роботах вітчизняних та закордонних психологів	8
1.2. Психологічні основи проблеми політичного вибору	18
1.3. Соціально – психологічні аспекти впливу маніпулятивних технологій на політичний вибір особистості	32
Висновки до першого розділу	51
РОЗДІЛ 2. Експериментально – психологічне дослідження впливу маніпулятивних технологій на особистість в умовах політичного вибору	53
2.1. Обґрунтування вибору методичного матеріалу, організація та хід дослідження	53
2.2. Діагностика смисложиттєвих орієнтацій особистості (СЖО Д. А. Леонтьєва)	55
2.3. Дослідження рівня суб'єктивного контролю особистості	57
2.4. Виявлення взаємозв'язку між характером людини та її переконаннями	58
2.5. Психологічний та статистичний аналіз результатів констатувального експерименту	60
2.6. Практичні рекомендації щодо зниження впливу маніпулятивних технологій на особистість	65
Висновки до другого розділу	68
ВИСНОВКИ	69
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	72
ДОДАТКИ	78

**Приклади оформлення бібліографічного опису в списках літератури
(форма 23)**

Характеристика джерела	Приклад оформлення
Книги: Один автор	1. Василій Великий. Гомілії / Василій Великий ; [пер. з давньогрец. Л. Звонська]. — Львів : Свічадо, 2006. — 307 с. — (Джерела християнського Сходу. Золотий вік патристики IV—V ст. ; № 14). 2. Коренівський Д. Г. Дестабілізуючий ефект параметричного білого шуму в неперервних та дискретних динамічних системах / Коренівський Д. Г. — К. : Ін-т математики, 2006. — 111 с. — (Математика та її застосування) (Праці / Ін-т математики НАН України ; т. 59). 3. Матюх Н. Д. Що дорожче срібла-золота / Наталія Дмитрівна Матюх. — К. : Асамблея діл. кіл : Ін-т соц. іміджмейкінгу, 2006. — 311 с. — (Ювеліри України ; т. 1). 4. Шкляр В. Елементал : [роман] / Василь Шкляр. — Львів : Кальварія, 2005. — 196, [1] с. — (Першотвір).
Два автори	1. Матяш І. Б. Діяльність Надзвичайної дипломатичної місії УНР в Угорщині : історія, спогади, арх. док. / І. Матяш, Ю. Мушка. — К. : Києво-Могилян. акад., 2005. — 397, [1] с. — (Бібліотека наукового щорічника "Україна дипломатична" ; вип. 1). 2. Ромовська З. В. Сімейне законодавство України / З. В. Ромовська, Ю. В. Черняк. — К. : Прецедент, 2006. — 93 с. — (Юридична бібліотека. Бібліотека адвоката) (Матеріали до складання кваліфікаційних іспитів для отримання Свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю ; вип. 11). 3. Суберляк О. В. Технологія переробки полімерних та композиційних матеріалів : підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. В. Суберляк, П. І. Баштанник. — Львів : Растр-7, 2007. — 375 с.
Три автори	1. Акофф Р. Л. Идеализированное проектирование: как предотвратить завтрашний кризис сегодня. Создание будущего организации / Акофф Р. Л., Магидсон Д., Эддисон Г. Д. ; пер. с англ. Ф. П. Тарасенко. — Днепропетровск : Баланс Бизнес Букс, 2007. — XLIII, 265 с.

Чотири автори	1. Методика нормування ресурсів для виробництва продукції рослинництва / [Вітвіцький В. В., Кисляченко М. Ф., Лобастов І. В., Нечипорук А. А.]. — К. : НДІ "Укراгропромпродуктивність", 2006. — 106 с. — (Бібліотека спеціаліста АПК. Економічні нормативи). 2. Механізація переробної галузі агропромислового комплексу : [підруч. для учнів проф.-техн. навч. закл.] / О. В. Гвоздєв, Ф. Ю. Ялпачик, Ю. П. Рогащ, М. М. Сердюк. — К. : Вища освіта, 2006. — 478, [1] с. — (ПТО: Професійно-технічна освіта).
П'ять і більше авторів	1. Психологія менеджмента / [Власов П. К., Липницький А. В., Луцихина И. М. и др.] ; под ред. Г. С. Никифорова. — [3-е изд.]. — Х. : Гуманитар. центр, 2007. — 510 с. 2. Формування здорового способу життя молоді : навч.-метод. посіб. для працівників соц. служб для сім'ї, дітей та молоді / [Т. В. Бондар, О. Г. Карпенко, Д. М. Дикова-Фаворська та ін.]. — К. : Укр. ін-т соц. дослідж., 2005. — 115 с. — (Серія "Формування здорового способу життя молоді" : у 14 кн., кн. 13).
Без автора	1. Історія Свято-Михайлівського Золотоверхого монастиря / [авт. тексту В. Клос]. — К. : Грані-Т, 2007. — 119 с. — (Грані світу). 2. Воскресіння мертвих : українська барокова драма : антологія / [упорядкув., ст., пер. і прим. В. О. Шевчук]. — К. : Грамота, 2007. — 638, [1] с. 3. Тіло чи особистість? Жіноча тілесність у вибраній малій українській прозі та графіці кінця ХІХ — початку ХХ століття : [антологія / упоряд.: Л. Таран, О. Лагутенко]. — К. : Грані-Т, 2007. — 190, [1] с. 4. Проблеми типологічної та квантитативної лексикології : [зб.наук.праць / наук. ред. Калішук В. та ін.]. — Чернівці : Рута, 2007. — 310 с.
Багатотомний документ	1. Історія Національної академії наук України, 1941—1945 / [упоряд. Л. М. Яременко та ін.]. — К. : Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, 2007— . — (Джерела з історії науки в Україні). Ч. 2 : Додатки — 2007. — 573, [1] с. 2. Межгосударственные стандарты : каталог в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Рубцова Е. Ю. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-Стандарт", 2005— . — (Серия "Нормативная база предприятия").

	Т. 1. — 2005. — 277 с. 3. Дарова А. Т. Неисповедимы пути Господни... : (Дочь врага народа) : трилогия / А. Дарова. — Одесса : Астропринт, 2006— .— (Сочинения : в 8 кн. / А. Дарова ; кн. 4). 4. Кучерявенко Н. П. Курс налогового права : Особенная часть : в 6 т. / Н. П. Кучерявенко. — Х. Право, 2002— .— Т. 4: Косвенные налоги. — 2007. — 534 с. 5. Реабілітовані історією. Житомирська область : [у 7 т.]. — Житомир : Полісся, 2006— .— (Науково-документальна серія книг "Реабілітовані історією" : у 27 т. / голов. редкол.: Тронько П. Т. (голова) [та ін.]). Кн. 1 / [обл. редкол.: Синявська І. М. (голова) та ін.]. — 2006. — 721, [2] с. 6. Бондаренко В. Г. Теорія ймовірностей і математична статистика. Ч.1 / В. Г. Бондаренко, І. Ю. Канівська, С. М. Парамонова. — К. : НТУУ "КПІ", 2006. — 125 с.
--	---

Матеріали конференцій, з'їздів	1. Економіка, менеджмент, освіта в системі реформування агропромислового комплексу : матеріали Всеукр. конф. молодих учених-аграрників ["Молодь України і аграрна реформа"], (Харків, 11—13 жовт. 2000 р.) / М-во аграр. політики, Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. — Х. : Харк. держ. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва, 2000. — 167 с. 2. Кібернетика в сучасних економічних процесах : зб. текстів виступів на республік. міжвуз. наук.-практ. конф. / Держкомстат України, Ін-т статистики, обліку та аудиту. — К. : ІСОА, 2002. — 147 с. 3. Матеріали ІХ з'їзду Асоціації українських банків, 30 червня 2000 р. інформ. бюл. — К. : Асоц. укр. банків, 2000. — 117 с. — (Спецвип.: 10 років АУБ). 4. Оцінка й обґрунтування продовження ресурсу елементів конструкцій : праці конф., 6—9 черв. 2000 р., Київ. Т. 2 / відп. Ред. В. Т. Трощенко. — К. : НАН України, Ін-т пробл. міцності, 2000. — С. 559—956, ХІІІ, [2] с. — (Ресурс 2000). 5. Проблеми обчислювальної механіки і міцності конструкцій : зб. наук. праць / наук. ред. В. І. Моссаковський. — Дніпропетровськ : Навч. кн., 1999. — 215 с. 6. Ризикологія в економіці та підприємстві : зб. наук. праць за матеріалами міжнар. наук.-практ. конф., 27-28 берез. 2001 р. / М-во освіти і науки України, Держ. податк. адмін. України [та ін.]. — К. : КНЕУ : Акад. ДПС України, 2001. — 452 с.
Препринти	1. Шиляев Б. А. Расчеты параметров радиационного повреждения материалов нейтронами источника ННЦ ХФТИ/ANL USA с подкритической сборкой, управляемой ускорителем электронов / Шиляев Б. А., Воеводин В. Н. — Х. ННЦ ХФТИ, 2006. — 19 с. — (Препринт / НАН Украины, Нац. науч. центр "Харьк. физ.-техн. ин-т" ; ХФТИ 2006-4). 2. Панасюк М. І. Про точність визначення активності твердих радіоактивних відходів гамма-методами / Панасюк М. І., Скорбун А. Д., Сплошной Б. М. — Чорнобиль : Ін-т пробл. безпеки АЕС НАН України, 2006. — 7, [1] с. — (Препринт / НАН України, Ін-т

	пробл. безпеки АЕС ; 06-1).
Депоновані наукові праці	1. Социологическое исследование малых групп населения / В. И. Иванов [и др.] ; М-во образования Рос. Федерации, Финансовая академия. – М., 2002. – 110 с. – Деп. в ВИНТИ 13.06.02, № 145432. 2. Разумовский, В. А. Управление маркетинговыми исследованиями в регионе / В. А. Разумовский, Д. А. Андреев. – М., 2002. – 210 с. – Деп. в ИНИОН Рос. акад. наук 15.02.02, № 139876.
Словники	1. Географія : словник-довідник / [авт.-уклад. Ципін В. Л.]. — Х. : Халімон, 2006. — 175, [1] с. 2. Тимошенко З. І. Болонський процес в дії : словник-довідник основ. термінів і понять з орг. навч. процесу у вищ. навч. закл. / З. І. Тимошенко, О. І. Тимошенко. — К. : Європ. ун-т, 2007. — 57 с. 3. Українсько-німецький тематичний словник [уклад. Н. Яцко та ін.]. — К. : Карпенко, 2007. — 219 с. 4. Європейський Союз : словник-довідник / [ред.-упоряд. М. Марченко]. — 2-ге вид., оновл. — К. : К.І.С., 2006. — 138 с.
Атласи	1. Україна : екол.-геогр. атлас : присвяч. всесвіт. дню науки в ім'я миру та розвитку згідно з рішенням 31 сесії ген. конф. ЮНЕСКО / [наук. редкол.: С. С. Куруленко та ін.] ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України [та ін.]. — К. : Варта, 2006. — 217, [1] с. 2. Анатомія пам'яті : атлас схем і рисунків провідних шляхів і структур нервової системи, що беруть участь у процесах пам'яті : посіб. для студ. та лікарів / О. Л. Дроздов, Л. А. Дзяк, В. О. Козлов, В. Д. Маковецький. — 2-ге вид., розшир. та доповн. — Дніпропетровськ : Пороги, 2005. — 218 с. 3. Куерда Х. Атлас ботаніки / Хосе Куерда ; [пер. з ісп. В. Й. Шовкун]. — Х. : Ранок, 2005. — 96 с.

Законодавчі та нормативні документи	1. Кримінально-процесуальний кодекс України : за станом на 1 груд. 2005 р. / Верховна Рада України. — Офіц. вид. — К. : Парлам. вид-во, 2006. — 207 с. — (Бібліотека офіційних видань). 2. Медична статистика статистика : зб. нормат. док. / упоряд. та голов. ред. В. М. Заболотько. — К. : МНІАЦ мед. статистики : Медінформ, 2006. — 459 с. — (Нормативні директивні правові документи). 3. Експлуатація, порядок і терміни перевірки запобіжних пристроїв посудин, апаратів і трубопроводів теплових електростанцій : СОУ-Н ЕЕ 39.501:2007. — Офіц. вид. — К. : ГРІФРЕ : М-во палива та енергетики України, 2007. — VI, 74 с. — (Нормативний документ Мінпаливенерго України. Інструкція).
Стандарти	1. Графічні символи, що їх використовують на устаткуванні. Показчик та огляд (ISO 7000:2004, IDT) : ДСТУ ISO 7000:2004. — [Чинний від 2006-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України 2006. — IV, 231 с. — (Національний стандарт України). 2. Якість води. Словник термінів : ДСТУ ISO 6107-1:2004 — ДСТУ ISO 6107-9:2004. — [Чинний від 2005-04-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2006. — 181 с. — (Національні стандарти України). 3. Вимоги щодо безпечності контрольно-вимірювального та лабораторного електричного устаткування. Частина 2-020. Додаткові вимоги до лабораторних центрифуг (EN 61010-2-020:1994, IDT) : ДСТУ EN 61010-2-020:2005. — [Чинний від 2007-01-01]. — К. : Держспоживстандарт України, 2007. — IV, 18 с. — (Національний стандарт України).
Каталоги	1. Межгосударственные стандарты : каталог : в 6 т. / [сост. Ковалева И. В., Павлюкова В. А. ; ред. Иванов В. Л.]. — Львов : НТЦ "Леонорм-стандарт, 2006— . — (Серия "Нормативная база предприятия"). Т. 5. — 2007. — 264 с. Т. 6. — 2007. — 277 с. 2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області : каталог-довідник / [авт.-упоряд. М. Зобків та ін.]. — Львів : Новий час, 2003. — 160 с. 3. Університетська книга : осінь, 2003 : [каталог]. —

	[Суми : Унів. кн., 2003]. — 11 с. 4. Горницкая И. П. Каталог растений для работ по фитодизайну / Горницкая И. П., Ткачук Л. П. — Донецк : Лебедь, 2005. — 228 с.
Бібліографічні показники	1. Куц О. С. Бібліографічний показчик та анотації кандидатських дисертацій, захищених у спеціалізованій вченій раді Львівського державного університету фізичної культури у 2006 році / О. Куц, О. Вацеба. — Львів : Укр. технології, 2007. — 74 с. 2. Систематизований показчик матеріалів з кримінального права, опублікованих у Віснику Конституційного Суду України за 1997—2005 роки / [уклад. Кириш Б. О., Потлань О. С.]. — Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2006. — 11 с. — (Серія: Бібліографічні довідники ; вип. 2).
Дисертації	1. Петров П.П. Активність молодих зірок сонячної маси: дис. ... доктора фіз.-мат. наук : 01.03.02 / Петров Петро Петрович. — К., 2005. — 276 с.
Автореферати дисертацій	1. Новосад І.Я. Технологічне забезпечення виготовлення секцій робочих органів гнучких гвинтових конвеєрів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.02.08 „Технологія машинобудування” / І. Я. Новосад. — Тернопіль, 2007. — 20, [1] с. 2. Нгуен Ші Данг. Моделювання і прогнозування макроекономічних показників в системі підтримки прийняття рішень управління державними фінансами : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. техн. наук : спец. 05.13.06 „Автоматиз. системи упр. та прогрес. інформ. технології” / Нгуен Ші Данг. — К., 2007. — 20 с.
Авторські свідоцтва	1. А. с. 1007970 СССР, МКИ³ В 25 J 15/00. Устройство для захвата неориентированных деталей типа валов / В. С. Ваулин, В. Г. Кемайкин (СССР). — № 3360585/25—08 ; заявл. 23.11.81 ; опубл. 30.03.83, Бюл. № 12.
Патенти	1. Пат. 2187888 Российская Федерация, МПК⁷ Н 04 В 1/38, Н 04 J 13/00. Приемопередающее устройство / Чугаева В.И.; заявитель и патентообладатель Воронеж. науч.-исслед. ин-т связи. — № 2000131736/09 ; заявл. 18.12.00 ; опубл. 20.08.02, Бюл. № 23 (II ч.).

Частина книги, періодичного, продовжуваного видання	1. Козіна Ж. Л. Теоретичні основи і результати практичного застосування системного аналізу в наукових дослідженнях в області спортивних ігор / Ж. Л. Козіна // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 6. — С. 15—18, 35—38. 2. Гранчак Т. Інформаційно-аналітичні структури бібліотек в умовах демократичних перетворень / Тетяна Гранчак, Валерій Горовий // Бібліотечний вісник. — 2006. — № 6. — С. 14—17. 3. Валькман Ю. Р. Моделирование НЕ-факторов — основа интеллектуализации компьютерных технологий / Ю. Р. Валькман, В. С. Быков, А. Ю. Рыхальский // Системні дослідження та інформаційні технології. — 2007. — № 1. — С. 39—61. 4. Ма Шуін Проблеми психологічної підготовки в системі фізкультурної освіти / Ма Шуін // Теорія та методика фізичного виховання. — 2007. — № 5. — С. 12—14. 5. Регіональні особливості смертності населення України / Л. А. Чепелевська, Р. О. Моїсеєнко, Г. І. Баторшина [та ін.] // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. — 2007. — № 1. — С. 25—29. 6. Валова І. Нові принципи угоди Базель II / І. Валова ; пер. з англ. Н. М. Середи // Банки та банківські системи. — 2007. — Т. 2, № 2. — С. 13—20. 7. Зеров М. Поетична діяльність Куліша // Українське письменство ХІХ ст. Від Куліша до Винниченка : (нарис з новітнього укр., письменства) : статті / Микола Зеров. — Дрогобич, 2007. — С. 245—291. 8. Третьяк В. В. Возможности использования баз знаний для проектирования технологии взрывной штамповки / В. В. Третьяк, С. А. Стадник, Н. В. Калайтан // Современное состояние использования импульсных источников энергии в промышленности : междунар. науч.-техн. конф., 3-5 окт. 2007 г. : тезисы докл. — Х., 2007. — С. 33. 9. Чорний Д. Міське самоврядування: тягарі проблем, принади цивілізації / Д. М. Чорний // По лівий бік Дніпра: проблеми модернізації міст України : (кінець ХІХ—початок ХХ ст. / Д. М. Чорний. — Х., 2007. — Розд. 3. — С. 137—202.
--	---

Електронні ресурси	1. Богомольний Б. Р. Медицина екстремальних ситуацій [Електронний ресурс] : навч. посіб. для студ. мед. вузів III—IV рівнів акредитації / Б. Р. Богомольний, В. В. Кононенко, П. М. Чуєв. — 80 Min / 700 MB. — Одеса : Одес. мед. ун-т, 2003. — (Бібліотека студента-медика) — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. — Систем. вимоги: Pentium ; 32 Mb RAM ; Windows 95, 98, 2000, XP ; MS Word 97-2000.— Назва з контейнера. 2. Розподіл населення найбільш численних національностей за статтю та віком, шлюбним станом, мовними ознаками та рівнем освіти [Електронний ресурс] : за даними Всеукр. перепису населення 2001 р. / Держ. ком. статистики України ; ред. О. Г. Осауленко. — К. : CD-вид-во "Інфодиск", 2004. — 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) : кольор. ; 12 см. — (Всеукр. перепис населення, 2001). — Систем. вимоги: Pentium-266 ; 32 Mb RAM ; CD-ROM Windows 98/2000/NT/XP. — Назва з титул. екрану. 3. Бібліотека і доступність інформації у сучасному світі: електронні ресурси в науці, культурі та освіті : (підсумки 10-ї Міжнар. конф. „Крим-2003”) [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко, А. О. Чекмарьов, А. Г. Бровкін, І. А. Павлуша // Бібліотечний вісник — 2003. — № 4. — С. 43. — Режим доступу до журн. : http://www.nbuv.gov.ua/articles/2003/03klinko.htm.
--------------------	--

Приклади оформлення літературних джерел:

1. Абельс Х. Интеракция, идентичность, презентация. Введение в интерпретативную социологию : пер. с нем. / Абельс Х. — СПб. : Питер, 2000. — С. 75–232.
2. Аболин Л. М. Эмоциональная устойчивость и пути её повышения / Л. М. Аболин // Вопросы психологии. — 1997. — № 4 — С. 12–14.
3. Абрамова Г. С. Практикум по возрастной психологии : учеб. пособие / Абрамова Г. С. — М. : Академия, 1999. — 320 с.
4. Абульханова К. А. Время личности и время жизни / К. А. Абульханова, Т. Н. Березина. — СПб. : Алетейя, 2001. — 304 с.
5. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни / Абульханова-Славская К. А. — М. : Мысль, 1991. — 229 с.

6. Авдеева Н. Н. Привязанность ребенка к матери и образ себя в раннем детстве / Н. Н. Авдеева // Вопросы психологии. – 1997. – № 4. – С. 3–13.
7. Аведисова А. С. Копинг и механизмы его реализации / А. С. Аведисова, Л. С. Канаева, Д. Ф. Ибрагимова // Российский психиатрический журнал. – 2002. – № 4. – С. 59–64.
8. Аверин В. А. Психология личности / В. А. Аверин. – СПб. : Изд-во Михайлова В. А., 1999. – 89 с.
9. Акмеологический словарь / под общ. ред. А. А. Деркача. – М. : Изд-во РАГС, 2004. – 161 с.
10. Александровский Ю. А. Психология экстремальных ситуаций / Александровский Ю. А., Лобастов А. С., Шузин Б. П. – М. : Медицина, 1991. – 268 с. – (Библиотека специалиста).
11. Александровский Ю. А. Состояния психической дезадаптации и их компенсация (пограничные нервно-психические расстройства) / Александровский Ю. А. – М. : Наука, 1976. – 272 с. – (Практическое руководство).
12. Дикая Л. Г. Отношение человека к неблагоприятным жизненным событиям и факторы его формирования // Л. Г. Дикая, А. В. Махнач // Психологический журнал. – 1996. – Т. 17, № 3. – С. 140–148.
13. Дильтей В. Понимающая психология. Хрестоматия по истории психологии / Дильтей В. – М. : Изд-во МГУ, 1980. – 301 с.
14. Ермолаева М. В. Субъектный подход в психологии развития взрослого человека (вопросы и ответы) / Ермолаева М. В. – М. : МПСИ ; Воронеж : НПО МОДЭК, 2006. – 200 с.
15. Жуков Ю. М. Диагностика и развитие компетентности в общении : практ. пособие / Ю. М. Жуков, Л. А. Петровская, П. В. Растянникова. – Киров : Новый Геликон, 1991. – 212 с.
16. Жуков П. Ю. Влияние ролевых позиций на компетентность в общении : автореф. дис. на соиск. ученой степ. канд. психол. наук : спец. 19.00.05 «Социальная психология» / Павел Юрьевич Жуков. – М., 2008. – 24 с.
17. Зарецька О. О. Методологічний аналіз застосування категорії «ситуація» при текстотворенні / О. О. Зарецька // Актуальні проблеми психології: Психологічна герменевтика / за ред. Н. В. Чепелевої. – К., 2010. – Т. 2, вип. 6. – С. 120–128.

Навчальне видання

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до виконання курсових робіт з дисципліни
«Науково-дослідна робота студентів»

для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівню
денної та заочної форм навчання
спеціальності 053 Психологія
освітня програма «Психологія»

Укладачі: Юлія Олександрівна Бохонкова
 Юрій Вікторович Сербін
 Юрій Айдамирович Хунов

Авторське редагування
Оригінал-макет авторів

Підписано до друку .
Формат 60×84¹/₁₆ Папір типограф. Гарнітура Times.
Умов. друк. арк. . Обл.-вид. арк. .
Тираж 100 прим. Замов № ____.

Видавництво
Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля